

Bård Jordfald og Torgeir Nyen

Analyse av aktivitetsrapportering – kompetanse for utvikling

Bård Jordfald og Torgeir Nyen

Analyse av aktivitetsrapportering – kompetanse for utvikling

© Fafo 2007
ISSN 0804-5135

Forord

Dette rapporten er skrevet fordi det gjennom Kunnskapsløftet og 'Kompetanse for utvikling' har blitt tilført omfattende midler til kompetanseutvikling i skoleverket. Nasjonale utdanningsmyndigheter, samt organisasjonene på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, har derfor ønsket et oversiktbilde over hvordan midlene har blitt brukt og hvilket omfang bruken har hatt. Oppdragsgiver for prosjektet har vært Utdanningsdirektoratet.

Grunnlagsdata er rapportert inn fra skoleeierne til Utdanningsdirektoratet, som så har fremskaffet datafiler for Fafo. Disse datafilene er blitt bearbeidet for bruk av statistikkprogrammet SPSS. Vi har forholdt oss til den innrapporterte informasjonen. Det finnes små muligheter for oss å kontrollere kvaliteten på underliggende grunnlagsdata innenfor tidsfristen. Derimot er det i teksten påpekt hvor vi tror det foreligger mulige feil eller potensielle feilkilder i rapporteringen.

Notatet ble utarbeidet i løpet av mars-april 2007. Manuset har ikke rukket å være gjennom noen form for ekstern språkvask eller grafisk fremstilling av tabeller og figurer. Dette er årsaken til at sidene ikke er 'brukket' om på en slik måte at tabeller og deres overskrifter alltid kommer på samme side.

Oslo 4 mai 2007

Bård Jordfald
Torgeir Nyen

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Data	5
Avvik mellom bruk av midler og tilskudd	6
Sammendrag.....	8
 1 Offentlig grunnskole	11
1.1 Kommunedata	11
1.2 Variasjon i total bruk mellom skoleeierne.....	13
Kommuneøkonomi, sentralitet og kommunestørrelse	13
1.3 Bruk av statlig tilskudd og egne midler	17
1.4 Variasjon i egne midler mellom skoleeierne.....	17
Spredning på fylkesnivå	19
1.5 Bruk på videreutdanning og etterutdanning	21
1.6 Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres ?	22
1.7 Skoler involvert i kompetanseutviklingstiltak.....	23
1.8 Hvilke kompetansemiljøer ble brukt?	25
1.9 Typer av kompetanseutviklingstiltak.....	27
1.10 Hvem har deltatt?	28
Lærernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.....	30
Skoleledernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.....	31
 2 Privatskoler og skoler i utlandet	34
2.1 Friskoledata	34
2.2 Total bruk og bruk av statlige tilskudd og egne midler	35
2.3 Bruk på videreutdanning og etterutdanning	36
2.4 Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres?	37
2.5 Skoler involvert i kompetanseutviklingstiltak	38
2.6 Hvilke kompetansemiljøer ble brukt?	40
2.7 Typer av kompetanseutviklingstiltak.....	41
2.8 Hvem har deltatt?	44
Skoleledernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.....	45
Lærernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.....	46
 3 Offentlig videregående opplæring	47
3.1 Fylkesdata	47
3.2 Variasjon i total bruk mellom skoleeierne.....	48
3.3 Bruk av statlig tilskudd og egne midler	50

3.4 Variasjoner i egne midler mellom skoleeierne.....	51
3.5 Bruk på videreutdanning og etterutdanning	52
3.6 Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres ?	54
3.7 Skoler involvert i kompetanseutviklingstiltak.....	55
Lærebedrifter	57
3.8 Hvilke kompetansemiljøer ble brukt?	59
3.9 Typer av kompetanseutviklingstiltak.....	60
Lærebedrifter	62
3.10 Hvem har deltatt ?	63
Lærerens deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.....	64
Skoleledernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.....	65

Data

Det er tre datasett som ligger til grunn for analysene:

- **Kommunedata** – som er hentet fra skoleeierne i den offentlige grunnskolen. Data er rapportert på kommunenivå.
- **Fylkesdata** – som er hentet fra den offentlige videregående opplæringen. Data er rapportert på fylkesnivå.
- **Friskoledata** – som er hentet fra fylkesmennene og Norske friskolers landsforbund (NFFL) og Steinerskolene. Data er rapportert på skolenivå.

Vi har tre forskjellige rapporteringsnivåer; skole, kommune og fylkeskommune. For de offentlige skolene har vi ikke hatt mulighet for å gå ned på skolenivå. Vi vet derfor ikke om samtlige kommunale eller fylkeskommunale skoler har blitt rapportert inn. For de private skolene er det derimot muligheter for å gå ned på den enkelte skole. Rent innholdsmessig er det identiske spørsmål som skoleeierne skulle rapportere på. Dette gjør det mulig å sammenlikne på tvers av de tre datasettene. I tillegg hadde den offentlige videregående opplæringen en del spørsmål knyttet til lærebedriftene.

Samtlige datasett har den ulempen at det ikke er skilt mellom tallverdien 0 eller manglende innrapportering ('missing'). Dersom en respondent unnlot å fylle inn svar på et spørsmål vet vi ikke om skoleeieren faktisk har brukt 0 kroner eller hatt 0 personer på ett tiltak, eller om man har hoppet over rapporteringsspørsmålet. Dette kan ha implikasjoner for analysene, spesielt når vi kan forvente mye 'missing' eller frafall. I tillegg hadde Friskoledata-fila forskjellige verdier for 'missing', avhengig om tallene ble rapportert inn via fylkesmann eller NFFL og Steinerskolene. Dette ble rettet manuelt der det var nødvendig.

Rapporteringsskjemaet som skoleeierne skulle fylle ut var krevende. Enkelte spørsmål skulle rapporteres i kroner, andre i antall skoler og andre igjen i antall personer. Det antatt vanskeligste respondentene skulle ta stilling til var hva slags typer av kompetanseutviklingstiltak som skolene hadde gjennomført fordelt på 11 forskjellige kompetanseområder. Enkelte fører opp samme tiltak på flere typer, mens andre kanskje fører det kun på en type tiltak. Vi kan med andre ord ha oppblåsnings effekter eller underrapportering på type tiltak. Totaltall for alle kompetanseområdene under ett vil være usikre, mens tall for hvert enkelt kompetanseområde vil være mer pålitelige.

Avvik mellom bruk av midler og tilskudd

De forskjellige skoleeierne skulle rapportere hva de hadde brukt av midler i løpet av 2006. For å finansiere kompetanseutviklingen mottok de statlige tilskudd, i tillegg til skoleeierne egne midler. De statlige tilskuddene har sin opprinnelse i 'Kompetanse for utvikling' og skal løpe fra 2005 til 2008, eller over fire regnskapsår. Det vil kunne være ulike forklaringer på at tilskuddene som blir tilført, ikke alltid samsvarer med bruk innenfor regnskapsårene. Utdanningsdirektoratet har fått tilbakerapporteringer fra skoleeierne på forholdet mellom statlige og egne midler og forholdet mellom mottatte midler og brukte midler. Noen har meldt inn restansen fra det statlige tilskuddet i 2005 som en del av 2006 tallene. Andre skoleeiere har satt midler på fond til senere bruk. Det kan være misforståelser knyttet til om skoleeiere skulle rapportere tilførte statlige midler eller hva de faktisk hadde brukt. Utdanningsdirektoratet spurte derfor de respektive skoleeierne om avvik eller ubrukte midler i rapporteringsskjemaet. Skoleeierne skulle ta stilling til seks forskjellige årsaker for avvik:

- Forsinkelse i fastsetting av kompetanseutviklingsplaner
- Planlagte kompetanseutviklingstiltak iverksettes ikke før våren 2007
- Kompetanseutviklingstiltak er iverksatt, men utgifter er ikke belastet ennå
- Planlagte kompetanseutviklingstiltak er utsatt pga manglende oppslutning /deltakelse
- Planlagte kompetanseutviklingstiltak er utsatt pga kapasitet hos universitet/høyskole/fagmiljø, eller mangel på tilbud fra samme
- Kostnader har vært lavere enn forutsatt

Tabell i. Prosentvis andel av skoleeierne som meldte om avvik mellom faktisk bruk og tilskudd –antall avvik.

Prosentvis andel avvik	Ingen avvik	1 avvik	2 avvik	3 avvik	4 avvik	5 avvik
Offentlig grunnskole (n=419 kommuner)	59	13	16	9	3	1
Friskoledata (n=273 skoler)	82	9	5	3	0	0
Videregående skoler (n=19 fylkeskommuner)	26	16	26	21	5	5

Som tabell i viser er det privatskolene og utenlandsskolene som i minst grad melder om avvik, mens hele 74 prosent av fylkeskommunene melder inn avvik. Tallene må tolkes med varsomhet fordi rapporteringsnivået varierer. Kommuner og fylkeskommuner rapporterer for skolesektoren i sin kommune eller sitt fylke under ett. Et avvik ved én skole i videregående skole vil bli registrert som avvik for hele fylkeskommunen. Tilsvarende vil de kommunale tallene ligge høyere, fordi et avvik ved én skole vil virke inn på tallene for hele kommunen. Derimot vil avvik for de som rapporterer på skolenivå kun hefte ved skolen det rapporteres for.

Tabell ii. Prosentvis andel av skoleeierne som meldte om avvik mellom faktisk bruk og tilskudd – etter årsak.

Prosent andel årsak til avvik (n=419 kommuner, 273 friskoler og 19 fylkeskommuner)	Kommunedata	Friskoledata	Fylkesdata
Forsinkelse i fastsetting av kompetanseutviklingsplaner	4	2	5
Planlagte kompetanseutviklingstiltak iverksettes ikke før våren 2007	32	11	68
Kompetanseutviklingstiltak er iverksatt, men utgifter er ikke belastet ennå	26	6	47
Planlagte kompetanseutviklingstiltak er utsatt pga manglende oppslutning / deltakelse	9	5	11
Planlagte kompetanseutviklingstiltak er utsatt pga kapasitet hos universitet/høyskole/fagmiljø, eller mangel på tilbud fra samme	10	2	16
Kostnader har vært lavere enn forutsatt	6	4	32

Det er i hovedsak to årsaker som går igjen for avvikene; *'planlagte kompetanseutviklingstiltak iverksettes ikke før våren 2007'* og at *'kompetanseutviklingstiltaket er iverksatt, men utgiftene er ikke belastet enda'*. Begge årsakene kan sies å være relatert til tidsmessig periodiseringsproblematikk hvor utgiftene ikke har blitt tidsavgrenset i form av en periodisert kostnad. Den førstnevnte årsaken, *'planlagte kompetanseutviklingstiltak iverksettes ikke før våren 2007'*, er den hyppigst nevnte både i den offentlige skolen og for de private skolene.

Vi har ikke valgt å trekke avviksanalysene med i de påfølgende kapitlene, fordi dette ville komplisert ytterligere ett nokså omfattende datamateriale. Vi forholder oss til den bruken (tidsavgrenset utgift eller faktisk kostnad) som er oppgitt, selv om det som nevnt foran kan være forskjellige feilkilder for denne.

Sammendrag

Denne rapporten er en analyse av aktivitetsrapporteringen for 2006 fra kommuner, fylkeskommuner, private skoleeiere og utenlandsskolene i forbindelse med kompetanseutviklingsstrategien "Kompetanse for utvikling". Hovedfunn i rapporten er:

- *Det har vært en økning i de totale midlene brukt på kompetanseutvikling i skolen fra 2005 til 2006. Statens andel av midlene har også økt, særlig i videregående opplæring.* De totale midlene brukt på kompetanseutvikling har økt med 11 prosent i grunnskolen og med 44 prosent i videregående opplæring i forhold til året før. Totale midler inkluderer både det særskilte statstilskuddet og egne frie midler som kommunene og fylkeskommunene skyter til. Statstilskuddet utgjorde 58 prosent av midlene til kompetanseutvikling i grunnskolen og 46 prosent i videregående opplæring i 2006. Statstilskuddets andel av de totale midlene har økt med henholdsvis to prosentpoeng i grunnskolen og ni prosentpoeng i videregående opplæring i forhold til 2005. Dreiningen mot videregående opplæring må også sees i lys av den nye fordelingsnøkkelen mellom grunnskole og videregående opplæring i statstilskuddet for 2006.
- *Mesteparten av midlene brukes til etterutdanning og annet utviklingsarbeid, særlig i videregående opplæring.* I gjennomsnitt brukte kommunene 78 prosent av midlene til etterutdanning og annet utviklingsarbeid og 22 prosent av midlene til videreutdanning. Fylkeskommunene brukte en enda høyere andel av midlene til etterutdanning og annet utviklingsarbeid: 89 prosent. Andelen som går til videreutdanning har økt fra 16 til 22 prosent fra 2005 til 2006 i kommunene og falt fra 14 til 11 prosent i fylkeskommunene.
- *Det store flertallet av skoler har deltatt i ett eller flere tiltak på de fleste sentrale kompetanseområder i strategien.* Innen 'fag', 'læreplananalyse', 'skoleledelse', 'tilpasset opplæring' har over ni av ti grunnskoler gjennomført tiltak. Innenfor 'organisasjonsutvikling', 'pedagogisk bruk av IKT' og i noe mindre grad 'egenevaluering' har det store flertallet av grunnskolene deltatt i tiltak. Det samme gjelder for videregående opplæring. Under halvparten av grunnskolene har deltatt i tiltak innen 'utdanningsrådgivning', 'elevvurdering' og 'fysisk aktivitet'. Når en skole er registrert som å ha deltatt i tiltak på et kompetanseområde, behøver det ikke nødvendigvis være hele skolen som har deltatt, det kan også være mindre grupper eller enkeltlærere.
- *Mange av lærerne er omfattet av tiltak på sentrale kompetanseområder, men ikke alle.* Et antall lærere tilsvarende to tredjedeler av det totale antallet lærere i grunnskolen har deltatt i kompetanseutvikling i 'fag', og en nesten like høy andel i 'tilpasset opp-

læring'. Nær åtte av ti lærere har deltatt i tiltak innen 'læreplananalyse'. Andre kompetanseområder ligger vesentlig lavere, for eksempel 'elevvurdering'. Her har hver fjerde lærer deltatt. I videregående opplæring har to tredjedeler av lærerne deltatt i kompetanseutvikling i 'fag'. Om lag like mange har deltatt i 'læreplananalyse', mens noe over halvparten har deltatt i 'evaluering av egen praksis'. På øvrige områder har under halvparten av lærerne deltatt.

- *Tilbydere utenfor universitets- og høyskolesektoren har på flere kompetanseområder like sterk posisjon som universitetene og høyskolene.* Universitetene og høyskolene står for tilbudet i mellom 20 og 50 prosent av de skolene som har deltatt i kompetanseutvikling, varierende med hvilket kompetanseområde det er snakk om. Universitetene og høyskolene står for tilbudet for over halvparten av grunnskolene som har deltatt i tiltak i kompetanseområdet 'fag' og de står for tilbudet for nær halvparten av de videregående skolene som har deltatt. Også innen 'skoleledelse', 'organisasjonsutvikling' og 'læreplananalyse' står de sterkt, selv om intern kompetanse i kommunene og fylkeskommunene i stor grad brukes på det siste området. Innen 'tilpasset opplæring' og 'pedagogisk bruk av IKT' i grunnskolen har derimot andre eksterne tilbydere stått for tiltak i flere skoler enn universitetene og høyskolene. Bruk av intern kompetanse er den største "tilbyderen" innenfor mange av kompetanseområdene, heriblant 'evaluering av egen praksis' og 'elevvurdering'.
- *Kompetanseutviklingen skjer gjennom flere ulike læringsformer.* På de fleste områdene skjer kompetanseutviklingen gjennom en variert sammensetning av læringsformer. På alle kompetanseområder skjer kompetanseutviklingen i ca 25-35 prosent av grunnskolene og i ca 25-45 prosent av de videregående skolene i form av etterutdanningstiltak, men også en læringsform som 'nettverk/samarbeid med andre skoler' omfatter ca 15-30 prosent av de grunnskolene og de videregående skolene som har deltatt i tiltak. Etter- og videreutdanning utgjør samlet en noe større del av kompetanseutviklingen i videregående skole enn i grunnskolen. Kompetanseutvikling på områder som 'evaluering av egen praksis' og 'elevvurdering' skjer mest gjennom lokalt utviklingsarbeid i grunnskolen, mens man i videregående opplæring i større grad gjennomfører det som etterutdanning. Kompetanseutvikling på sentrale områder som 'fag' og 'skoleledelse' skjer mest gjennom etterutdanning, men også med innslag av videreutdanning og ulike former for nettverk og lokalt utviklingsarbeid. For 'læreplananalyse' skjer kompetanseutviklingen gjennom etterutdanning, nettverk med andre skoler og lokalt utviklingsarbeid.
- *Private skoler bruker ofte eksterne kompetansemiljøer utenom universitets- og høyskolesektoren.* Statlige midler utgjør 43 prosent av bruken av midler på kompetanseutvikling i private grunnskoler og 44 prosent i private videregående skoler. De private skolene bidrar med en høyere andel egne midler i grunnskolen enn offentlige skoler, mens de ligger på omtrent samme nivå i videregående opplæring. Det må her sies at det er et stort frafall på pengemessig rapportering, noe som gjør dataene

for private skoler usikre. 83 prosent av midlene i grunnskolen og 85 prosent i videregående brukes til etterutdanning og annet utviklingsarbeid. Dette er på om lag samme nivå som offentlige skoler. Om lag 65-70 prosent av de private skolene melder om tiltak innen fag, læreplananalyse og skoleledelse. Dette er en lavere andel enn i offentlige skoler. Eksterne miljøer utenfor universitets- og høyskolesektoren er svært viktige som tilbydere av kompetanseutvikling for de private skolene. Kompetanseutviklingen skjer i likhet med den offentlige skolen gjennom flere læringsformer, hvor både etterutdanning og nettverk med andre skoler er vanlige måter å gjennomføre kompetanseutvikling på.

- *Datagrunnlaget for kompetanseutvikling for instruktører og opplæringsansvarlige i bedrift er usikkert og gir ikke et grunnlag for å trekke konklusjoner.*

1 Offentlig grunnskole

1.1 Kommunedata

Kommunedata relaterer seg til informasjon fra skoleeierne i den offentlige grunnskolen, det vil si kommunene. Til sammen ble det rapportert inn total bruk (statlige og egne midler) på 412.062.500 kroner i 2006. Dette er i underkant av 40 millioner mer enn bruken som ble rapportert inn det foregående året. I 2005 var den statlige andelen av total bruk på 56 prosent. For 2006 utgjorde statlige midler 58 prosent. Det er med andre ord en økning i den totale innrapporterte summen som benyttes til kompetanseutvikling, mens det er en nedgang i egne midler med et par prosentpoeng.

Av i alt 431 kommuner er det 12 kommuner som ikke har rapportert hva de har brukt av statlige midler¹. Det er to fylker som skiller seg ut, Finnmark og Troms. En av tre Finnmarkskommuner har ikke gitt tilbakemelding på bruk av statlige midler, mens hver femte kommune i Troms ikke har rapportert inn bruk på statlige midler. I de andre fylkene er det rapportert inn bruk av statlige midler for samtlige kommuner. Til sammen er 13 av i alt 431 kommuner tatt ut av analysene på grunn av manglende pengerapportering. Vårt analysemateriale baseres på 418 kommuner, som er to kommuner færre enn i 2005-rapporteringen (Jordfald 2006). Samtidig har det vært kommunesammenslåinger mellom måletidspunktene. Sett i lys av dette er total rapportert bruk for 2006 og endringer fra 2005 fordelt slik på fylkesnivå:

¹ De 12 kommunene som ikke har rapportert inn statlige midler, har heller ikke rapportert på kommunale midler. I tillegg til de 12 forannevnte er det 8 kommuner som ikke har rapportert på kommunale midler. Disse er hjemmewærende i 8 forskjellige fylker. For disse 8 kommunene er det uklart om de ikke har rapportert beløpet (missing), eller om de har rapportert 0 kroner på egne midler. Ved nærmere ettersyn på hvilke tiltak de har brukt penger på, viser det seg at seks kommuner har samlet bruk på ulike tiltak som er mindre eller lik det statlige tilskuddet. Disse kommunene er manuelt omkodet til å ha brukt 0 kommunale kroner. En kommune har oppgitt en sum på forskjellige tiltak som er større enn det statlige tilskuddet. For denne kommunen har vi satt det kommunale tilskuddet likt differansen av statlig tilskudd og total bruk. Den siste av de åtte kommunene har ikke oppgitt noe på bruk av tiltak og kommunen er derfor tatt ut av analysene.

Tabell A1. Total bruk på fylkesnivå. Absolutte tall og indekstert (indeks 2005=100).

	Total bruk 2005	Total bruk 2006	Indeks 2006 (2005=100)
Østfold	20005936	23615604	118
Akershus	41182404	46402772	113
Oslo	28497671	35273000	124
Hedmark	17051954	16539087	97
Oppland	17116515	19262098	113
Buskerud	15759036	18065124	115
Vestfold	15316384	15579387	102
Telemark	12660998	15333874	121
Aust-Agder	7761200	7203164	93
Vest-Agder	14286979	14513538	102
Rogaland	32054186	38412503	120
Hordaland	39560356	41117130	104
Sogn og Fjordane	13198003	13152649	100
Møre og Romsdal	20324852	24735228	122
Sør-Trøndelag	20053583	22550359	112
Nord-Trøndelag	12147456	13763040	113
Nordland	19666219	27802762	141
Troms	17136038	13672759	80
Finnmark	8706579	5068376	58
Landet samlet	372486349	412062454	111

For landet samlet er rapportert bruk økt med 11 prosent. Fire fylker har rapportert nedgang², mens de resterende 15 rapporterer økning. Størst er økningen i Nordland og Oslo. Blant fylkene hvor samtlige kommuner har rapportert, er nedgangen sterkest i Aust-Agder.

På kommunenivå har vi koblet på noen variabler til dataregistret, for å få frem mulige forklaringer på variasjon:

- Antall registrerte offentlige **grunnskoler** i kommunen (GSI 2005).
- **Antall årsverk:** skoleledere, undervisningspersonal og samlet i skoleverket i kommunen (GSI 2005).
- **Antall lærere.** (GSI 2005).
- **Kommuneøkonomi** – indeks for korrigerte frie inntekter (Teknisk beregningsutvalg for kommunalfylkeskommunal økonomi desember 2005). Gjennomsnittskommunen har indeksverdi 100. Desto høyere indeksverdi, desto bedre råd har kommunen.
- **Sentralitetsindeks** (SSB – Standard for kommuneklassifisering) basert på hvorvidt kommunen har tettsted av ulike størrelser, og reiseavstand til tettsteder

² To av disse er Finnmark og Troms som ikke har innrapportert samtlige kommuner.

utenfor kommunene. Jo høyere tallmessig verdi på indeksen, desto mer sentralt beliggende er kommunen.

- **Samlet befolkning** i kommunen. (SSB 2006)

1.2 Variasjon i total bruk mellom skoleeierne

Mellom kommunene varierte samlet bruk fra 2 550 kroner per årsverk i skolen til 21 500 per årsverk. Gjennomsnittet samlet bruk per skoleårsverk var på 7 600 kroner. I forhold til antall årsverk undervisningspersonell varierer kommunene fra 3 200 til 27 400 kroner per årsverk. Gjennomsnittstallet for samlet bruk per årsverk undervisningspersonell var på 9 500 kroner. Tilsvarende var gjennomsnittet per lærer på 7 700, hvor lavest bruk var på 2 300 per lærer og høyest bruk på 30 750 per lærer.

Tabell A2. Gjennomsnittlig total bruk på kompetanseutvikling. (n=418 kommuner)

	Gjennomsnitt - kommune	Laveste bruk - kommune	Høyeste bruk - kommune
Per årsverk i skolen	7600	2550	21500
Per årsverk undervisningspersonell	9500	3200	27450
Per lærer i skolen	7700	2300	30750

Avhengig av hva man velger å bruke som måleparameter ser vi at forskjellene i skoleeiernes totale bruk varierer.

- **Per registrerte årsverk i skolen:** (inkludert skoleledere, undervisningspersonell og andre): Kommunen som bruker mest, bruker 8,5 ganger så mye på kompetanseutvikling i forhold til kommunen som bruker minst.
- **Per årsverk undervisningspersonell:** Kommunen som bruker mest, bruker 8,6 ganger så mye i forhold til kommunen som bruker minst.
- **Per lærer:** Kommunen som bruker mest, bruker 13,4 ganger så mye på kompetanseutvikling i forhold til kommunen som bruker minst.

Tilsvarende skal vi se litt nærmere på forskjell i total bruk: etter sentralitet, befolkningsstørrelse og kommuneøkonomi. Vi har her valgt å se dette i lys av 'per lærer i kommunen'.

Kommuneøkonomi, sentralitet og kommunestørrelse

Indeks for korrigerte frie inntekter kan brukes til å forklare forskjeller i kommunenes økonomi, hvor kommuner med høy indeksverdi har større frie midler enn kommuner

med lav indeksverdi. Sagt på en annen måte: *Desto høyere indeksverdi, desto bedre råd har kommunen.*

Tabell A3. Gjennomsnittlig total bruk per lærer Etter kommuneøkonomi.

	Gjennomsnitt - kommune	Laveste bruk - kommune	Høyeste bruk - kommune
Per lærer Landet samlet	7700	2300	30750
Indeks 95 eller lavere (n= 120 kommuner)	6850	3700	30750
Indeks 96-100 (n= 94 kommu- ner)	7450	3850	20950
Indeks 101-109 eller lavere (n= 112 kommuner)	7500	3100	23100
Indeks 110 eller høyere (n=91 kommuner)	9250	2300	25850

*enkelte kommuner har rapportert flere kontaktlærere enn lærere. Disse kommunene har vi manuelt kontrollsjekket mot GSI 06 og deretter lagt inn antall lærere som er registrert her (2006 tall).

Sett i lys av gjennomsnittet har de rikeste kommunene høyere total bruk enn de fattigste kommunene. Kommunene med lavest indeksverdi bruker i gjennomsnitt 6 850 per lærer, mens kommunene med indeksverdi på 110 eller mer brukte i gjennomsnitt 9 250 kroner. Ser man på spredningen i tabell A3, viser det seg at det er enkelte fattige kommuner som bruker mye, og tilsvarende enkelte rike kommuner som bruker lite per lærer.

- De rikeste kommunene bruker i gjennomsnitt 1,35 så mye som de fattigste kommunene på kompetanseutvikling per lærer.

Tabell A4. Gjennomsnittlig total bruk per lærer. Etter kommunesentralitet.

	Gjennomsnitt - kommune	Laveste bruk - kommune	Høyeste bruk - kommune
Per lærer	7700	2300	30750
Landet samlet			
Sentralitet 1 (mest perifere kommuner) n=89 kommuner	8850	4200	25850
Sentralitet 2 n=58 kommuner	7800	2300	30750
Sentralitet 3 n=65 kommuner	7600	3700	14700
Sentralitet 4 n=70 kommuner	7850	3850	15550
Sentralitet 5 n=76 kommuner	6750	3800	21350
Sentralitet 6 n=25 kommuner	7500	2300	23100
Sentralitet 7 (mest sentrale kommuner) n=35 kommuner	6500	4300	9000

Sett i lys av sentralitet bruker de mest perifere kommunene i gjennomsnitt mer midler enn de mer sentrale kommunene, men det er store spredninger innenfor sentralitetsklassene. Det er enkelte sentrale kommuner som bruker mye og enkelte perifere kommuner som bruker mindre per lærer. I gjennomsnitt er det likevel slik at:

- De mest perifere kommunene bruker i gjennomsnitt 1,36 ganger så mye midler på kompetanseutvikling per lærer som de mest sentrale kommunene.

Tabell A5. Gjennomsnittlig total bruk per lærer. Etter kommunestørrelse.

	Gjennomsnitt - kommune	Laveste bruk - kommune	Høyeste bruk - kommune
Per lærer Landet samlet	7700	2300	30750
Under 2000 innbyggere (n=88kommuner)	8850	2300	20900
2000-5000 innbyggere (n=136 kommuner)	8100	2300	25900
5000-10000 innbyggere (n= 93 kommuner)	7150	3100	30700
10000-20000 innbyggere (n= 54 kommuner)	6650	3700	21350
20000-50000 innbyggere (n= 33 kommuner)	6350	3800	12500
50000 eller flere innbyggere (n= 12 kommuner)	6600	4850	9450

De minste kommunene bruker i gjennomsnitt mer per lærer enn de større kommunene. Med unntak av de aller største kommunene, er det en jevn nedgang i bruken av midler per lærer jo større kommunen er.

- De minste kommunene (under 2000 innbyggere) bruker i gjennomsnitt 1,36 ganger så mye på kompetanseutvikling per lærer som kommuner med mer enn 20000 innbyggere.

1.3 Bruk av statlig tilskudd og egne midler

Det ble rapportert inn egne midler på til sammen 190.411.200 i 418 kommuner. I gjennomsnitt utgjorde egne midler 42 prosent av totale midler brukt på kompetanseutvikling. To av tre kommuner la til mindre midler enn statens tilskudd, mens den tredje kommunen brukte mer egne midler enn statens tilskudd.

Tabell A6. Samlet bruk av egne midler etter fylke. 2004.2005.2006. Indeks (2004=100).

(n=403 kommuner 2004,2005 n=418 kommuner 2006)	Egne midler 2006	Egne midler 2005	Egne midler 2004	Indeks 2006 (2004=100)
Østfold	11665604	6707394	6391726	183
Akershus	24596773	19048643	17437441	141
Oslo	18647000	12530000	10710000	174
Hedmark	7417087	8449892	6287341	118
Oppland	9366903	7745857	7187266	130
Buskerud	6647558	5162559	6065490	110
Vestfold	5313863	5514000	5294065	100
Telemark	6999874	4604149	6110648	115
Aust-Agder	2232151	3133473	2430331	92
Vest-Agder	6147538	6230307	5704987	108
Rogaland	17349503	13721618	13219327	131
Hordaland	20365542	18662255	14385838	142
Sogn og Fjordane	5890649	6211785	5021576	117
Møre og Romsdal	10947228	8127363	7618032	144
Sør-Trøndelag	9489959	7750848	7434235	128
Nord-Trøndelag	6560040	5995335	5131596	128
Nordland	13411421	8075770	7332927	183
Troms*	5617159	8567030	8277802	68
Finnmark*	1745345	3222818	3321978	53
Landet samlet	190411197	159461096	145362606	131

* Det minnes om at hver tredje kommune i Finnmark og femte kommune i Troms ikke har rapportert for 2006.

Innrapporterte egne midler har gått opp de seneste årene. Til sammen er det rapportert inn 31 prosent økning fra 2004 for landet samlet. Dette må sees i sammenheng med at det har skjedd en økning av statlige midler i samme periode. I tillegg er det flere kommuner som har innrapportert egne midler i 2006 enn i 2004. Innledningsvis skisserte vi mulighetene for at tidligere års statlige tilskudd, kunne dukke opp som egne midler i det påfølgende regnskapsåret. Indeksverdien kan derfor være noe oppblåst. Blant de fylkene som vi har fullrapportering på kommunenivå for, er det kun ett fylke som har nedgang fra 2004 til 2006 i egne midler (Aust-Agder).

1.4 Variasjon i egne midler mellom skoleeierne

Som for total bruk varierer måleberegningene for egne midler etter hvilke parameter man legger til grunn.

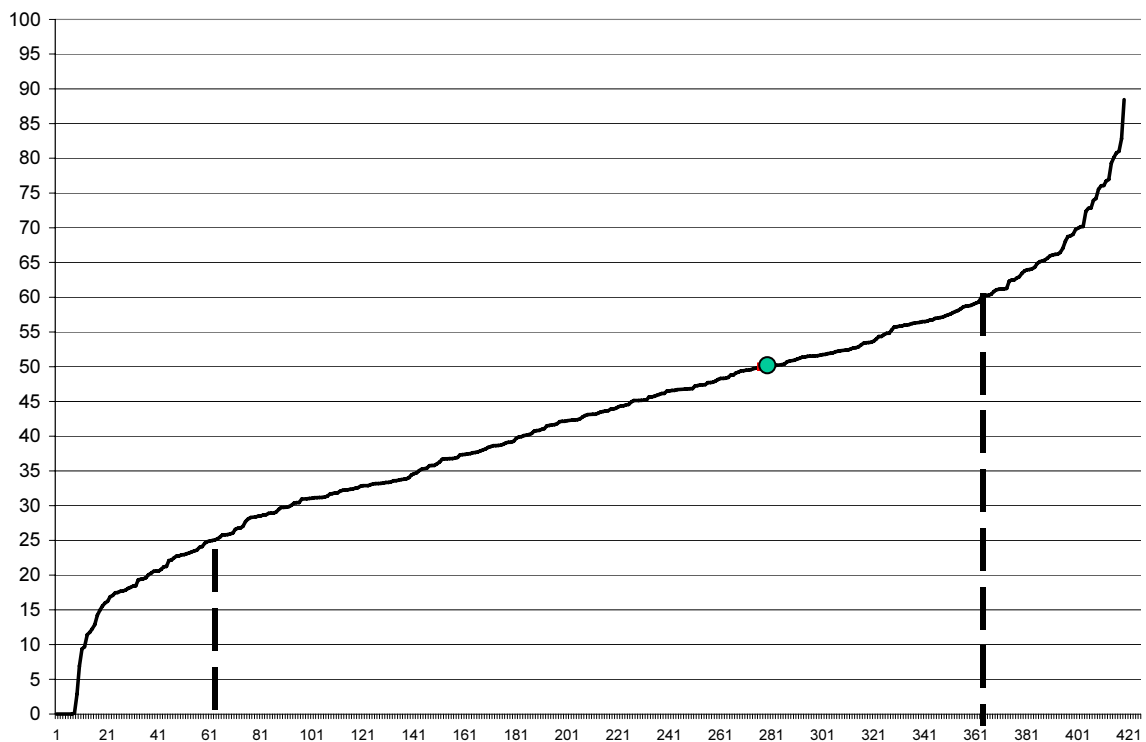
Tabell A7. Bruk av egne midler på kompetanseutvikling. Spredningsmål (n=418 kommuner)

	Gjennomsnitt - kommune	Laveste bruk - kommune	Høyeste bruk - kommune
Per årsverk i skolen	3600	0(450)	17800 (14850)
Per årsverk undervisningspersonell	4500	0(550)	22750 (18450)
Per lærer	3650	0(500)	21150 (16050)

I tabell A7 viser tallene i parentes i andre og tredje kolonne gjennomsnittet for de ti kommunene som bruker minst og de ti kommunene som bruker mest.

- **Per registrerte årsverk i skolen:** De 10 kommunene som bruker mest egne midler, bruker 33 ganger mer enn de 10 kommunene som bruker minst egne midler.
- **Per årsverk undervisningspersonell:** De 10 kommunene som bruker mest egne midler, bruker 33,5 ganger enn de 10 kommunene som bruker minst egne midler.
- **Per lærer:** De 10 kommunene som bruker mest egne midler, bruker 32 ganger mer enn de 10 kommunene som bruker minst egne midler.

Figur A1. Andel egne midler i prosent totale midler (n=418 kommuner).

Figur A1 viser samtlige 418 kommuner (x-aksen) og prosentvis andel egne midler av total bruk på kompetanseutvikling (y-aksen). Ved å gå inn via X-aksen ser man at i overkant av 60 kommuner selv finansierte opp til 25 prosent av total bruk. Tar man utgangspunkt i 35 på y-aksen, viser det seg at om lag 140 kommuner finansierte opptil 35 prosent av total bruk. Ved 50 prosent er andelen egen og statlig bruk like store. En tredel eller 141 av kommunene brukte mer egne midler enn den statlige bruken.

Studerer man figur A1 mer visuelt, ser man at den er konveks i begynnelsen og konkav i slutten. Det er noen kommuner som enten trekker kraftig opp eller kraftig ned. Legger man til grunn intervallet der linjen er mest mulig rett (intervall 25 – 60 på y-aksen), viser det seg at 300, eller 72 prosent av kommunene, ligger innenfor intervallet. Med andre ord har nesten tre av fire kommuner en andel egne midler som ligger mellom 25 og 60 prosent av total bruk.

- To av tre kommuner brukte mindre egne midler enn det statlige tilskuddet.
- Fordelingsmessig er det noen kommuner som enten trekker kraftig opp eller kraftig ned.
- Om lag tre av fire kommuner egenfinansierte mellom 25 og 60 prosent av totale investeringer på kompetanseutvikling i 2006.

Spredning på fylkesnivå

Tabell A8. Fylkesvise aggregeringer årsverk undervisningspersonell i grunnskolen, årsverk i grunnskolen, antall lærere i grunnskolen, samlet statlige midler, samlet egne midler, Total bruk. Per capita beregninger total og egen bruk av midler: per årsverk undervisningspersonell, per årsverk i skolen, per lærer (n=418 kommuner).

Fylke	Årsverk Undervisningspersonell	Årsverk i skolen	Antall lærere	Statlige midler	Egne midler	Total bruk
Østfold	2740	3401	3229	11950000	11665604	23615604
Akershus	5082	6346	6062	21805999	24596773	46402772
Oslo	4074	5096	4638	16626000	18647000	35273000
Hedmark	2005	2516	2391	9122000	7417087	16539087
Oppland	2082	2596	2445	9895195	9366903	19262098
Buskerud	2565	3219	3074	11417566	6647558	18065124
Vestfold	2397	3100	2826	10265524	5313863	15579387
Telemark	1779	2222	2187	8334000	6999874	15333874
Aust Agder	1154	1510	1357	4971013	2232151	7203164
Vest Agder	1875	2370	2295	8366000	6147538	14513538
Rogaland	4838	6133	5756	21063000	17349503	38412503
Hordaland	4899	6205	5941	21522588	20365542	41888130
Sogn og Fjordane	1460	1781	1980	7262000	5890649	13152649
Møre og Romsdal	2913	3586	3489	13788000	10947228	24735228
Sør-Trøndelag	2930	3737	3361	13060400	9489959	22550359
Nord-Trøndelag	1549	1967	1971	7203000	6560040	13763040
Nordland	3158	4078	3696	14391341	13411421	27802762
Troms	1755	2165	2080	8056600	5617159	13672759
Finnmark	682	837	796	3323031	1745345	5068376

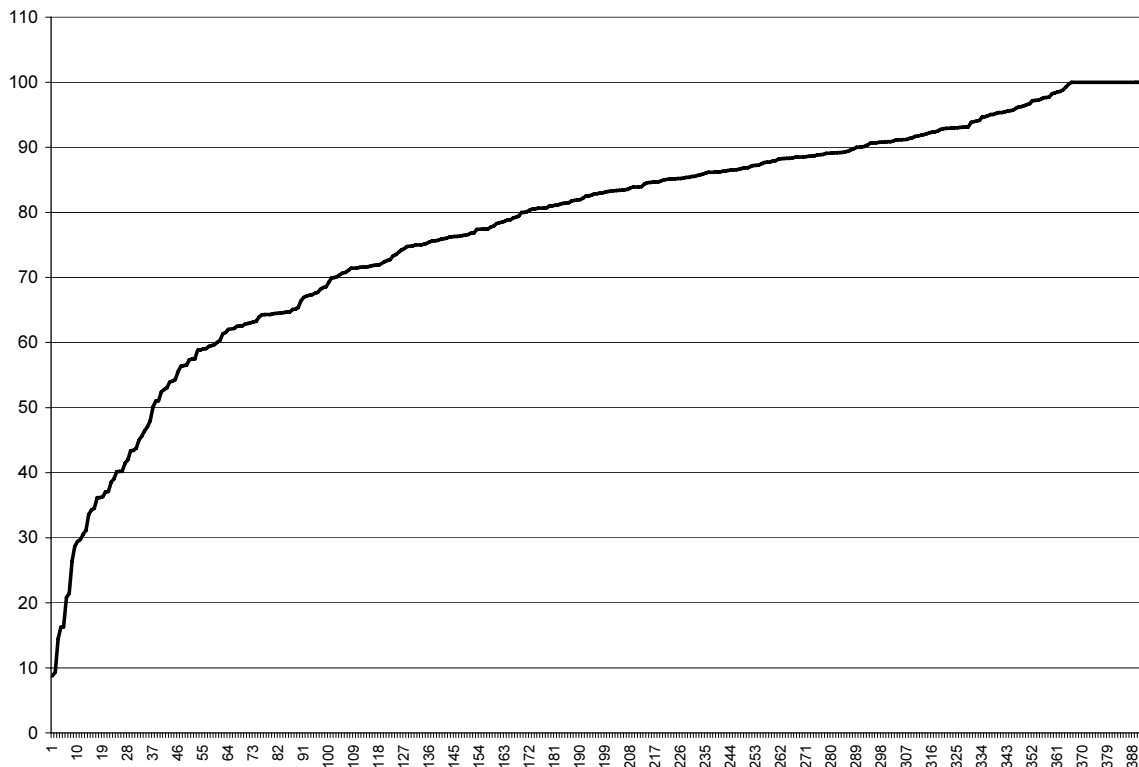
Fylke	Totalt pr årsverk UP	Totalt pr skoleårsverk	Totalt pr lærer	Egne midler pr årsverk UP	Egne midler bruk pr skoleårsverk	Egne midler pr lærer
Østfold	8620	6943	7314	4258	3430	3613
Akershus	9132	7312	7655	4840	3876	4058
Oslo	8658	6922	7605	4577	3659	4020
Hedmark	8249	6575	6917	3699	2949	3102
Oppland	9250	7420	7878	4498	3608	3831
Buskerud	7043	5612	5877	2592	2065	2163
Vestfold	6500	5026	5513	2217	1714	1880
Telemark	8621	6902	7011	3935	3151	3201
Aust Agder	6240	4772	5308	1934	1479	1645
Vest Agder	7742	6123	6324	3279	2593	2679
Rogaland	7940	6264	6673	3586	2829	3014
Hordaland	8551	6751	7051	4158	3282	3428
Sogn og Fjordane	9008	7386	6643	4034	3308	2975
Møre og Romsdal	8492	6898	7089	3759	3053	3138
Sør-Trøndelag	7695	6035	6709	3238	2540	2824
Nord-Trøndelag	8883	6998	6983	4234	3336	3328
Nordland	8804	6818	7522	4247	3289	3629
Troms	7791	6314	6573	3201	2594	2701
Finnmark	7433	6055	6367	2560	2085	2193

- **Total bruk per årsverk undervisningspersonell i skolen:** Opplandkommunenes samlede bruk er 1,5 ganger så høy som Aust-Agderkommunenes målt etter årsverk undervisningspersonell.
- **Total bruk per årsverk i skolen:** Opplandkommunenes samlede bruk er 1,6 ganger så høy som Aust-Agder kommunenes målt etter samtlige årsverk i skolen.
- **Total bruk per lærer:** Opplandskommunenes samlede bruk er 1,5 ganger så høy som Aust-Agder kommunenes målt per lærer i grunnskolen.
- **Egne midler per årsverk undervisningspersonell i skolen:** Akershus kommunenes egen bruk er 2,5 ganger så høy som Aust-Agders målt etter årsverk undervisningspersonell.
- **Egne midler per årsverk i skolen:** Akershus kommunenes egen bruk er 2,6 ganger så høy som Aust-Agder kommunenes målt etter antall årsverk i skolen.
- **Egne midler per lærer:** Akershus kommunene bruk av egne midler er 2,5 ganger så høy som Aust-Agder kommunenes målt etter bruk per lærer i grunnskolen.

1.5 Bruk på videreutdanning og etterutdanning

Kommunene skulle innrapportere på hvilke type tiltak de hadde brukt midlene på. Det ble her delt inn i to kategorier: **'Videreutdanning'** og **'Etterutdanning/annet utviklingsarbeid'**. Skillet går her på om det gis studiepoeng, hvor det førstnevnte tiltaket gir studiepoeng. For enkelthets skyld vil vi i teksten kun bruke betegnelsen 'Etterutdanning', selv om dette også inneholder annet utviklingsarbeid. Figur A2 illustrerer prosentvis andel av total bruk som ble benyttet til etterutdanning. Gjennomsnittandelen brukt til etterutdanning var på 78 prosent, basert på et datagrunnlag på 394 kommuner.

Figur A2. Prosentvis andel av total bruk brukt på etterutdanning (n=394 kommuner).

Figur A2 leses ved at Y-aksen er den prosentvise andel brukt på etterutdanning, mens X-aksen er antall kommuner. Desto brattere kurven er, desto flere kommuner er det som bruker en større andel av samlede midler på etterutdanning.

Andelen av kommunene som bruker mer midler på videreutdanning, enn på etterutdanning er lav. 37 kommuner bruker like mye eller mer på videreutdanning som på etterutdanning. Sagt på en annen måte er det hver tiende kommune som bruker mer eller like mye på videreutdanning som på etterutdanning, mens ni av ti kommuner bruker

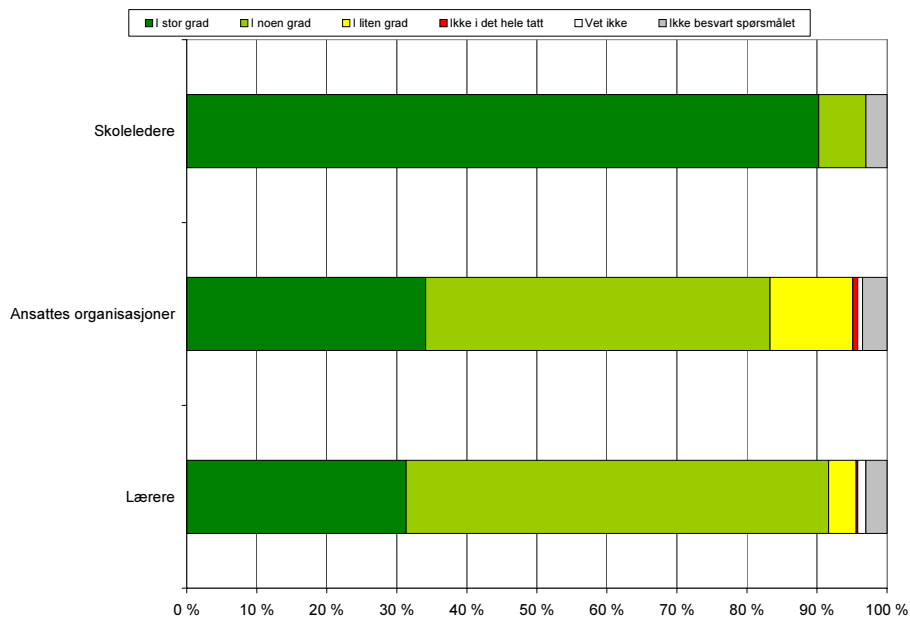
mer på etterutdanning enn på videreutdanning. Hver fjerde kommune brukte nitti prosent eller mer av midlene på etterutdanning, mens i 8 prosent av kommunene ble alle midlene brukt på etterutdanning.

- Kommunene bruker i hovedsak midlene til kompetanseutvikling på etterutdanning. I gjennomsnitt brukes 78 prosent av midlene til dette.

1.6 Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres ?

Kommunene skulle rapportere på følgende spørsmål *'I hvilken grad har ulike aktører vært med på å vurdere hvilke kompetanseutviklingstiltak som bør prioriteres i egen virksomhet?'*.

Figur A3. Hvem har vært med og vurdert prioriteringene ? (n=418 kommuner)

Figur A3 er rimelig klar dersom man tar utgangspunkt i andelen som svarer 'i stor grad'. Ni av ti kommuner mener at skoleledelsen i stor grad har vært med å vurdere hvilke tiltak som bør prioriteres. Deretter ser man at om lag hver tredje kommune mener at organisasjonene i stor grad har vært med, mens tre av ti kommuner mener at lærerne i stor grad har vært med på vurderingene. Tar man for seg fordelingen mellom lærerne individuelt og deres organisasjoner, er bildet annerledes når man kontrollerer for skolestørrelse i kommunen. I kommuner som er dominert av store skoler svarer fire av ti kommuner at organisasjonene 'i stor grad' har vært med og vurdert prioriteringene. I kommuner som er dominert av små skoler er andelen i overkant av hver fjerde skole (ikke vist).

- I følge skoleeierne har skolelederne i stor grad hatt innflytelse på hvilke kompetanseutviklingstiltak som skal gjennomføres.
- 'The logic of collective action': Organisasjonene oppgis å ha større innflytelse på hvilke tiltak som bør prioriteres, i kommuner som er dominert av store skoler. I kommuner som domineres av små skoler, øker derimot lærernes påvirkning på hvilke tiltak som bør prioriteres.

1.7 Skoler involvert i kompetanseutviklingstiltak

Til sammen var det elleve forskjellige typer kompetanseutviklingstiltak som kommunene skulle rapporterte tilbake på. Rapporteringen er på skolenivå, hvor skoleeierne førte opp antall skoler som hadde gjennomført tiltak innenfor de respektive kompetanseområdene. Vi har i tabell A9 beregnet den prosentvise andelen skoler som har deltatt i tiltak på ulike kompetanseområder i forhold til antallet offentlige skoler det er i fylkene (GIS data). *For kapitlene 1.7-1.9 er det verd å merke seg at vi kun teller antall skoler som har deltatt i ulike typer tiltak, vi vet ingenting om omfanget/lengden av det enkelte tiltaket. Vi vet heller ikke om det er hele skolen som har deltatt, eller om det er grupper eller enkeltlærere.*

Tabell A9. Tiltak etter kompetanseområde og fylke. Prosentvis andel av kommunale skoler, etter kompetanseområde (n=418 kommuner).

Fylke	Antall skoler	Læreplananalyse	Fag	Skoleledelse	OU
Østfold	125	83	100	94	83
Akershus	231	94	99	103	95
Oslo	124	113	113	113	113
Hedmark	141	79	99	95	83
Oppland	154	95	97	93	86
Buskerud	145	98	100	88	97
Vestfold	118	92	89	79	84
Telemark	132	95	97	90	76
Aust Agder	66	98	102	94	85
Vest Agder	103	128	125	100	115
Rogaland	234	93	97	97	90
Hordaland	317	87	92	87	79
Sogn og Fjordane	136	89	96	93	89
Møre og Romsdal	230	97	98	97	88
Sør Trøndelag	160	78	93	77	63
Nord Trøndelag	107	91	99	97	93
Nordland	246	93	97	87	88
Troms	121	102	99	99	77
Finnmark	57	96	93	93	84
Landet samlet	2947	94	98	93	87

Fylke	Antall skoler	Egenevaluering	Tilpasset opplæring	U-rådgivning
Østfold	125	66	96	23
Akershus	231	75	94	27
Oslo	124	113	113	81
Hedmark	141	72	94	26
Oppland	154	86	99	24
Buskerud	145	69	77	26
Vestfold	118	76	101	25
Telemark	132	65	89	30
Aust Agder	66	64	95	33
Vest Agder	103	103	126	33
Rogaland	234	71	96	32
Hordaland	317	67	88	26
Sogn og Fjordane	136	77	79	38
Møre og Romsdal	230	76	91	27
Sør Trøndelag	160	59	86	29
Nord Trøndelag	107	67	94	27
Nordland	246	78	85	53
Troms	121	35	79	36
Finnmark	57	51	88	19
Landet samlet	2947	73	92	33

Fylke	Antall skoler	Fysisk aktivitet	Ped -IKT	Elevvurdering	Annet
Østfold	125	27	94	41	42
Akershus	231	26	91	56	44
Oslo	124	113	96	113	47
Hedmark	141	26	91	33	36
Oppland	154	60	90	31	36
Buskerud	145	54	86	32	27
Vestfold	118	28	89	57	40
Telemark	132	37	91	29	54
Aust Agder	66	53	89	14	29
Vest Agder	103	73	96	59	68
Rogaland	234	34	88	47	42
Hordaland	317	31	81	43	48
Sogn og Fjordane	136	45	80	38	32
Møre og Romsdal	230	33	80	37	45
Sør Trøndelag	160	43	78	29	44
Nord Trøndelag	107	57	92	33	48
Nordland	246	50	78	41	50
Troms	121	35	83	18	38
Finnmark	57	23	72	4	18
Landet samlet	2947	43	86	42	43

Det er noe mismatch mellom rapporterte og registrerte skoler i noen fylker. Der hvor prosentandelen overstiger 100 prosent er det rimelig å anta at samtlige skoler har deltatt.

- Det store flertallet av grunnskolene har deltatt i kompetanseutviklingstiltak innen: 'fag', 'læreplananalyse', 'skoleledelse' og 'tilpasset opplæring'. For landet samlet deltok mer enn ni av ti skoler på dette i løpet av 2006.
- 'Organisasjonsutvikling', 'pedagogisk bruk av IKT' og 'evaluering av egen praksis' ble ofte gjennomført. Mer enn åtte av ti skoler har deltatt i organisasjonsutviklings- og IKT-tiltak, mens syv av ti skoler har deltatt i tiltak innenfor 'egen-evaluering'.
- 'Fysisk aktivitet', 'elevvurdering' og 'utdannings- og yrkesrådgivning' er de minst gjennomførte tiltakene. Fire av ti skoler oppgir tiltak for de to førstnevnte, mens hver tredje skoler oppgir tiltak for 'utdannings og yrkesrådgivning'. Det er noe forskjeller mellom fylkene. Deriblant oppgir over halvparten av skolene i Nordland tiltak på 'utdannings- og yrkesrådgivning'.

1.8 Hvilke kompetansemiljøer ble brukt?

Ut fra kommunenes rapportering på hvilke kompetansemiljøer som ble benyttet til tiltak innenfor de elleve kompetanseområdene, kan man sette opp en oversiktstabell over tilbyderne (tabell A10).

Tabell A10. Type tilbyder – etter kompetanseområde. Antall. (n=418 kommuner).

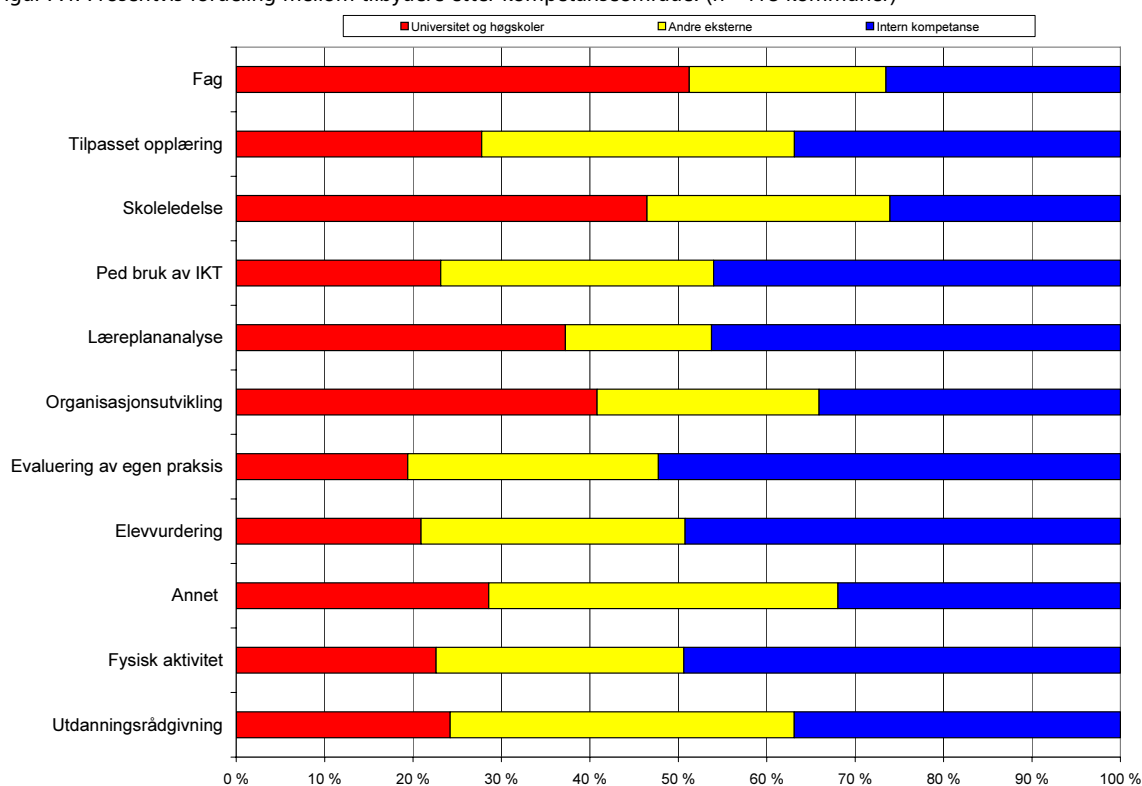
	Skoler	Universitet	Høgskole	Andre eksterne	Intern kompetanse	Samlet
Læreplananalyse	2947	550	959	672	1887	4068
Fag	2947	701	1968	1160	1378	5207
Skoleledelse	2947	576	1466	1203	1145	4390
Organisasjonsutvikling	2947	449	1168	991	1349	3957
Evaluering av egen praksis	2947	110	461	828	1536	2935
Tilpasset opplæring	2947	378	862	1577	1643	4460
Utdanningsrådgivning	2947	37	291	530	502	1360
Fysisk aktivitet	2947	53	333	474	836	1696
Ped bruk av IKT	2947	167	784	1265	1886	4102
Elevvurdering	2947	108	259	523	863	1753
Annet	2947	95	395	677	546	1713
Landet samlet		3224	8946	9900	13571	35641

Det er skolen selv eller skoleeier (kommunen) som er den fremste kompetanseleverandøren. Bruk av intern kompetanse er det viktigste på flere av områdene, blant annet 'læreplananalyse', 'tilpasset opplæring' og 'evaluering av egen praksis'. Av de eksterne kompetanseleverandørene er det miljøer utenfor universitets- og høgskolesektoren som står for mange tiltak. På et område som 'tilpasset opplæring' er de den dominerende eksterne aktøren. Universitets- og høgskolesektoren er nokså lite inne på dette området. På andre områder, blant annet 'fag' og 'skoleledelse', er imidlertid høgskolene sentrale.

Universitetene er som ventet mindre inne enn høyskolene, men står for en del av tiltakene på områdene 'fag', 'læreplan', 'skoleledelse' og 'organisasjonsutvikling'. Tallene måler antallet skoler som deltar på ulike typer tiltak og tar ikke hensyn til at varigheten av tiltakene kan variere.

I Figur A4 har vi valgt å gruppere universitetene sammen med høyskolene, slik at vi kun får tre tilbydere: Universitets- og høyskolesektoren, eksterne tilbydere og intern kompetanse. Vi skal se litt nærmere på hvilke tilbydere som dominerer de ulike kompetanseområdene.

Figur A4. Prosentvis fordeling mellom tilbydere etter kompetanseområde. (n=418 kommuner)

- Kommunene selv er de fremste leverandørene av tiltak innenfor kompetanseområdene: 'Evaluering av egen praksis', 'fysisk aktivitet', 'elevvurdering', 'læreplananalyse' og 'pedagogisk bruk av IKT'.
- Universitets og høyskolesystemet står for om lag halvparten av tiltakene innenfor kompetanseområdet 'fag', i underkant av halvparten av tiltakene innenfor kompetanseområdet 'skoleledelse' og for en god del tiltak innenfor kompetanseområdene 'organisasjonsutvikling' og 'læreplananalyse'.
- De andre eksterne tilbyderne er viktigst innen kompetanseområdene: 'Tilpasset opplæring', 'utdannings- og yrkesrådgivning' og 'andre' tiltak. I tillegg har de

om lag hvert tredje tiltak innenfor kompetanseområdet 'pedagogisk bruk av IKT'.

1.9 Typer av kompetanseutviklingstiltak

Kommunene innrapporterte antall skoler som hadde brukt ulike læringsformer innenfor de elleve kompetanseområdene. Læringsformene eller typene av tiltak er gruppert inn i følgende typer:

- Videreutdanning (som gir studiepoeng) – **VU**
- Etterutdanning/annen opplæring (som ikke gir studiepoeng) – **EU**
- Nettverk/samarbeid med andre skoler eller lærebedrifter – **Nett lokalt**
- Nettverk/sammen med eksterne kompetansetilbydere (for eksempel universitet, høyskole eller annet) – **Nett eksternt**
- Annet utviklingsarbeid ved skolen – **Annet UA lokalt**

Tabell A11 viser fordeling av antall skoler på ulike tiltak, og fordeling av andel skoler på ulike tiltak etter kompetanseområde og læringsform.

Tabell A11. Kompetanseutviklingstiltak – etter type og kompetanseområder. Antall skoler som deltar i tiltak av ulike typer innenfor kompetanseområdene, prosentvis andel av kompetanseområde og prosentvis andel innenfor type tiltak (n= 418 kommuner)

Antall	Skoler	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	2947	63	1444	1557	731	1651	5446
Fag	2947	1184	2176	1424	815	1286	6885
Skoleledelse	2947	910	1822	1267	972	617	5588
Organisasjonsutvikling	2947	450	1462	1024	1020	991	4947
Evaluerer av egen praksis	2947	59	689	678	598	1404	3428
Tilpasset opplæring	2947	164	1677	957	1032	1635	5465
Utdanningsrådgivning	2947	167	434	469	239	377	1686
Fysisk aktivitet	2947	16	581	246	198	802	1843
Ped bruk av IKT	2947	139	1561	1070	896	1657	5323
Elevvurdering	2947	4	509	377	269	857	2016
Annet	2947	105	738	418	277	535	2073
Landet samlet		3261	13093	9487	7047	11812	44700
Prosent - kompetanseområde (rad)	Skoler	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	2947	1	27	29	13	30	100
Fag	2947	17	32	21	12	19	100
Skoleledelse	2947	16	33	23	17	11	100
Organisasjonsutvikling	2947	9	30	21	21	20	100
Evaluerer av egen praksis	2947	2	20	20	17	41	100
Tilpasset opplæring	2947	3	31	18	19	30	100
Utdanningsrådgivning	2947	10	26	28	14	22	100
Fysisk aktivitet	2947	1	32	13	11	44	100
Ped bruk av IKT	2947	3	29	20	17	31	100
Elevvurdering	2947	0	25	19	13	43	100
Annet	2947	5	36	20	13	26	100
Landet samlet		7	29	21	16	26	100
Prosent- type tiltak (kolonne)	Skoler	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	2947	2	11	16	10	14	12
Fag	2947	36	17	15	12	11	15
Skoleledelse	2947	28	14	13	14	5	13
Organisasjonsutvikling	2947	14	11	11	14	8	11
Evaluerer av egen praksis	2947	2	5	7	8	12	8
Tilpasset opplæring	2947	5	13	10	15	14	12
Utdanningsrådgivning	2947	5	3	5	3	3	4
Fysisk aktivitet	2947	0	4	3	3	7	4
Ped bruk av IKT	2947	4	12	11	13	14	12
Elevvurdering	2947	0	4	4	4	7	5
Annet	2947	3	6	4	4	5	5
Landet samlet		100	100	100	100	100	100

'Etterutdanning' er den viktigste læringsformen innenfor de fleste områdene, men ser man de lokale arenaene 'Nett-lokalt' og 'Annet utviklingsarbeid lokalt' sammen, omfatter disse to typene til sammen rundt halvparten av skolene som deltok på tiltak på mange av områdene.

- Kompetanseutvikling innen "Fag" og "Skoleledelse" skjer gjennom flere forskjellige typer tiltak. Oftest som etterutdanning, men også med innslag av videreutdanning og ulike former for nettverk og lokalt utviklingsarbeid.
- "Læreplananalyse" skjer mest gjennom etterutdanning, lokale nettverk og annet lokalt utviklingsarbeid.
- Områder som "Evaluerings av egen praksis", "fysisk aktivitet" og "Elevvurdering" skjer i hovedsak gjennom annet lokalt utviklingsarbeid.

1.10 Hvem har deltatt?

For å få en oversikt over hvem som deltok på de forskjellige kompetanseutviklingstiltakene skulle kommunene rapportere dette. Rapporteringen skjedde i antall personer, noe som kan ha medført noe forskjellig registreringspraksis. For eksempel kan en lærer ha deltatt i tre forskjellige tiltak innenfor eksempelvis 'læreplananalyse'. Hvorvidt han eller hun da er blitt registrert som én eller tre personer kan det være systematiske eller tilfeldige registreringsforskjeller på. Til sammen ble det innrapportert nesten 300 000 personer, noe som gir et gjennomsnitt på om lag 10 deltakere per skole. Av de 300 000 personene var i underkant av 250 000 lærere. Samlet for de 418 kommunene er det 59 600 lærere. Dette skulle gi et gjennomsnitt på om lag 4,2 tiltak per lærer. For skolelederne er andelen større, sammenholdt mot antall årsverk skoleledere. I gjennomsnitt har de snaut 6 tiltak per årsverk.

Tabell A12. Antall personer etter kompetanseutviklingstiltak og stilling. Absolutte tall. Prosentvis fordeling etter kompetanseområde. Prosentvis fordeling innenfor stilling (n = 418 kommuner).

Antall rapporterte deltakere	skoler	Lærere	Skoleledere	PPT-ansatte	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	2947	45788	4457	541	1611	52397
Fag	2947	39912	2426	346	1060	43744
Skoleledelse	2947	973	4861	195	11	6040
Organisasjonsutvikling	2947	23143	4565	490	1714	29912
Evaluerings av egen praksis	2947	25601	3089	329	1191	30210
Tilpasset opplæring	2947	37390	3684	857	3526	45457
Utdanningsrådgivning	2947	2448	454	67	29	2998
Fysisk aktivitet	2947	10456	726	53	1039	12274
Ped bruk av IKT	2947	35408	2745	137	1090	39380
Elevvurdering	2947	15271	1471	163	330	17235
Annet	2947	12552	1219	385	1534	15690
Landet samlet		248942	29697	3563	13135	295337

Prosent - kompetanseområde (rad)	skoler	Lærere	Skoleledere	PPT-ansatte	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	2947	87	9	1	3	100
Fag	2947	91	6	1	2	100
Skoleledelse	2947	16	80	3	0	100
Organisasjonsutvikling	2947	77	15	2	6	100
Evaluerings av egen praksis	2947	85	10	1	4	100
Tilpasset opplæring	2947	82	8	2	8	100
Utdanningsrådgivning	2947	82	15	2	1	100
Fysisk aktivitet	2947	85	6	0	8	100
Ped bruk av IKT	2947	90	7	0	3	100
Elevvurdering	2947	89	9	1	2	100
Annet	2947	80	8	2	10	100
Landet samlet		84	10	1	4	100

Prosent - etter yrke (kolonne)	skoler	Lærere	Skoleledere	PPT-ansatte	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	2947	18	15	15	12	18
Fag	2947	16	8	10	8	15
Skoleledelse	2947	0	16	5	0	2
Organisasjonsutvikling	2947	9	15	14	13	10
Evaluerings av egen praksis	2947	10	10	9	9	10
Tilpasset opplæring	2947	15	12	24	27	15
Utdanningsrådgivning	2947	1	2	2	0	1
Fysisk aktivitet	2947	4	2	1	8	4
Ped bruk av IKT	2947	14	9	4	8	13
Elevvurdering	2947	6	5	5	3	6
Annet	2947	5	4	11	12	5
Landet samlet		100	100	100	100	100

- Blant de som ble innrapportert var 84 prosent lærere. På ti av elleve kompetanseområder er 80 prosent eller mer av deltakerne, lærere. Det er kun i 'skoleledelse' at læreren utgjorde et mindretall av deltakerne (16 prosent). Tar vi for oss fordelingen på kompetanseområdene lærerne deltok på, ser man nederst i figur A12 at lærerne er spredd over de fleste områdene. 18 prosent av lærernes deltakelse i kompetanseutvikling er knyttet til læreplananalyse 16 prosent til fag og 15 prosent til tilpasset opplæring.
- Blant de som ble innrapportert var 10 prosent skoleledere. Ikke uventet dominerer de blant deltakerne på 'skoleledelse' (80 prosent var skoleledere). Nesten hver syvende deltaker på 'organisasjonsutvikling' og 'yrkes- og utdanningsrådgivning' var skoleleder (15 prosent). Tar vi for oss de forskjellige kompetanseområdene som skolelederne deltok på, ser man nederst i tabell A12 at 'skoleledelse' (16 prosent), 'læreplananalyse' og 'organisasjons-utvikling' (begge 15 prosent) har høyest deltakelse.
- Blant de som ble innrapportert var 5 prosent PPT-ansatte og assistenter. Assistentene deltok på kompetanseområdene: 'annet', 'fysisk aktivitet' og 'tilpasset læring'. Tar vi for oss de forskjellige kompetanseområdene de deltok på, ser man

nederst i A12 at 24 prosent av tiltakene PPT- ansatte deltok på og 27 prosent av tiltakene assistentene deltok på, var innen 'tilpasset opplæring'.

Lærernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak

Til sammen er det registrert 59600 lærere i de 418 kommunene. Fordelt etter de 11 kompetanseområdene og under forutsetning av at en lærer kun deltar på ett tiltak per område, har vi i tabell A13 estimert andelen av lærerne som har deltatt på de forskjellige kompetanseområdene.

Tabell A13. Estimert andel lærere som har deltatt i tiltak, etter kompetanseområde (n=418 kommuner).

	Registrerte lærere	Antall rapporterte lærere	Prosentvis andel
Læreplananalyse	59600	45788	77
Fag	59600	39912	67
Skoleledelse	59600	973	2
Organisasjonsutvikling	59600	23143	39
Evaluerings av egen praksis	59600	25601	43
Tilpasset opplæring	59600	37390	63
Utdanningsrådgivning	59600	2448	4
Fysisk aktivitet	59600	10456	18
Ped bruk av IKT	59600	35408	59
Elevvurdering	59600	15271	26
Annet	59600	12552	21
Landet samlet		248942	

77 prosent av lærerne har under disse forutsetningene deltatt i forbindelse med 'læreplananalyse', 67 prosent i forhold til 'fag', mens 63 prosent har deltatt på 'tilpasset opplæring'. Det må understrekes at alle oppgitte tiltak her er medregnet. Vi har ikke informasjon om hvor omfattende eller langvarige de forskjellige tiltakene har vært. Tiltakene kan inkludere ulike former for nettverk og utviklingsarbeid med kompetanseutvikling som formål, i tillegg til mer tradisjonell etter- og videreutdanning.

For lærerne skulle skoleeier også fylle ut hvor mange som hadde deltatt på etter og videreutdanning i 2. fremmedspråk (fransk, tysk, spansk, russisk annet), naturfag, norsk, matematikk og engelsk. Tiltakene som er ført innenfor 'fag' i tabell A13 skulle i hovedsak være å finne i tabell A14 (under).

Tabell A14. Antall lærere som gjennomfører etterutdanning og videreutdanning i bestemte fag. (n=418 kommuner)

	Skoler	UP årsverk	Etterutdanning	VU (2-10 SP)	VU (11-30 SP)	VU (31-60 SP)	Samlet Videreutdanning
2. fremmedspråk							
Fransk	2947	49936	134	26	101	29	156
Tysk	2947	49936	263	47	99	30	176
Spansk	2947	49936	134	100	415	291	806
Russisk	2947	49936	6	0	0	1	1
Andre språk	2947	49936	132	6	18	2	26
Samlet 2.fremmedspråk			669	179	633	353	1165
Andre Fag							
Naturfag	2947	49936	2268	262	395	22	679
Norsk/samisk	2947	49936	6028	271	219	25	515
Matematikk	2947	49936	7729	145	465	39	649
Engelsk	2947	49936	2360	66	117	23	206
Annet	2947	49936	10705	243	700	203	1146
Samlet andre fag			29090	987	1896	312	3195

Totalt sett har om lag 29 800 lærere deltatt i faglig etterutdanning. Dette tilsvarer om lag halvparten av lærerne. I videreutdanning er det registrert ca 4 400 deltakere. Dette tilsvarer om lag 7 prosent av lærerne.

- **Etterutdanning:** Antallet deltakende lærere er høyest innen 'annet fag'. 36 prosent av deltakelsen i etterutdanning er innen 'andre fag'. Deretter har matematikk og norsk hyppigst deltakelse (henholdsvis 26 prosent og 20 prosent). 2.fremmedspråk utgjorde en liten andel av etterutdanningen (2 prosent).
- **Videreutdanning:** 2. fremmedspråk utgjør 27 prosent av samlet videreutdanning, men også her er 'annet', det vil si andre fag enn de spesifiserte, det hyppigste området å ta videreutdanning innenfor (26 prosent).

Skoleledernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak

For skolelederne skulle det særskilt rapporteres på deltakelse i kommunal/generell lederopplæring og på pedagogisk ledelse/utvikling av skolen som lærende organisasjon. Det er her skilt mellom etter- og videreutdanning, det vil si om studiene ga studiepoeng. Skoleledere ble i rapporteringsskjemaet oppgitt som: rektorer, øvrige skoleledere, inspektører, avdelingsledere og liknende.

Tabell A15. Skolelederes etter og videreutdanning. Etter type ledelse. Fylke. Antall og prosentvis fordeling fylkesvis. (n=418 kommuner)

Antall	Ant skoler	Ant SKL årsverk	EU - Leder	EU-ped.leder	VU-ped.leder	VU- leder	Samlet
Østfold	125	257	96	92	53	19	260
Akershus	231	509	303	341	242	250	1136
Oslo	124	436	390	390	59	59	898
Hedmark	141	201	108	104	85	32	329
Oppland	154	202	125	186	49	24	384
Buskerud	145	250	150	171	79	56	456
Vestfold	118	241	152	210	34	33	429
Telemark	132	187	118	153	39	5	315
Aust Agder	66	114	74	67	26	4	171
Vest Agder	103	205	170	172	2	16	360
Rogaland	234	532	363	432	83	95	973
Hordaland	317	512	388	424	68	39	919
Sogn og Fjordane	136	144	152	127	31	15	325
Møre og Romsdal	230	276	291	317	17	5	630
Sør Trøndelag	160	283	207	200	41	24	472
Nord Trøndelag	107	153	91	102	38	30	261
Nordland	246	307	208	224	168	94	694
Troms	121	172	106	166	93	21	386
Finmark	57	71	39	56	12	0	107
Landet samlet	2947	5050	3531	3934	1219	821	9505
Prosent fagområde (rad)	Ant skoler	Ant SKL årsverk	EU - Leder	EU-ped.leder	VU-ped.leder	VU- leder	Samlet
Østfold	125	257	37	35	20	7	100
Akershus	231	509	27	30	21	22	100
Oslo	124	436	43	43	7	7	100
Hedmark	141	201	33	32	26	10	100
Oppland	154	202	33	48	13	6	100
Buskerud	145	250	33	38	17	12	100
Vestfold	118	241	35	49	8	8	100
Telemark	132	187	37	49	12	2	100
Aust Agder	66	114	43	39	15	2	100
Vest Agder	103	205	47	48	1	4	100
Rogaland	234	532	37	44	9	10	100
Hordaland	317	512	42	46	7	4	100
Sogn og Fjordane	136	144	47	39	10	5	100
Møre og Romsdal	230	276	46	50	3	1	100
Sør Trøndelag	160	283	44	42	9	5	100
Nord Trøndelag	107	153	35	39	15	11	100
Nordland	246	307	30	32	24	14	100
Troms	121	172	27	43	24	5	100
Finmark	57	71	36	52	11	0	100
Landet samlet	2947	5050	37	41	13	9	100
Prosent - fylke (kolonne)	Ant skoler	Ant SKL årsverk	EU - Leder	EU-ped.leder	VU-ped.leder	VU- leder	Samlet
Østfold	125	257	3	2	4	2	3
Akershus	231	509	9	9	20	30	12
Oslo	124	436	11	10	5	7	9
Hedmark	141	201	3	3	7	4	3
Oppland	154	202	4	5	4	3	4
Buskerud	145	250	4	4	6	7	5
Vestfold	118	241	4	5	3	4	5
Telemark	132	187	3	4	3	1	3
Aust Agder	66	114	2	2	2	0	2
Vest Agder	103	205	5	4	0	2	4
Rogaland	234	532	10	11	7	12	10
Hordaland	317	512	11	11	6	5	10
Sogn og Fjordane	136	144	4	3	3	2	3
Møre og Romsdal	230	276	8	8	1	1	7
Sør Trøndelag	160	283	6	5	3	3	5
Nord Trøndelag	107	153	3	3	3	4	3
Nordland	246	307	6	6	14	11	7
Troms	121	172	3	4	8	3	4
Finmark	57	71	1	1	1	0	1
Landet samlet	2947	5050	100	100	100	100	100

Til sammen er det 9 500 skoleledere som er innrapportert med 'kommunal ledelse' og 'pedagogisk ledelse', fordelt med ca 7 500 på etterutdanning og ca 2000 på videreutdanning. Dette gir en deltakelse på nær 1,9 etter- og videreutdanningstilbud i lederopplæring per ledelsesårsverk.

41 prosent av disse skolelederne er innrapportert med 'Etterutdanning på pedagogisk ledelse', mens 37 prosent er innrapportert med 'Etterutdanning generell ledelse'. Til sammen skjer derfor 78 prosent av ledelsesopplæringen i form av etterutdanningstilbud. I videreutdanning er det til sammen rapportert inn 22 prosent, eller nesten hver fjerde skoleleder som deltar i ledelsesopplæring. Hovedtyngden av videreutdanningen er innenfor pedagogisk ledelse (13 prosent av alle i lederopplæring).

I Akershus og Nordland gjennomføres nær halvparten av skolelederopplæringen som *videreutdanning*. Med det ligger de to fylkene klart høyest i andel på videreutdanning. Møre og Romsdal og Vest-Agder ligger lavest. Her foregår nesten all skolelederopplæring som etterutdanning. De store fylkesvise forskjellene kan være reelle eller skyldes forskjeller i registreringspraksis.

Tabell A16. Regionale forskjeller for Skoleledernes videre- og etterutdanning (n=418 kommuner)

Antall	Skoler	SKL årsverk	SKL EU samlet	SKL VU samlet	EU per SKL årsverk	VU per SKL årsverk	EU per skole	VU per skole
Østfold	125	257	188	72	0,7	0,3	1,5	0,6
Akershus	231	509	644	492	1,3	1,0	2,8	2,1
Oslo*	124	436	780	118	1,8	0,3	6,3	1,0
Hedmark	141	201	212	117	1,1	0,6	1,5	0,8
Oppland	154	202	311	73	1,5	0,4	2,0	0,5
Buskerud	145	250	321	135	1,3	0,5	2,2	0,9
Vestfold	118	241	362	67	1,5	0,3	3,1	0,6
Telemark	132	187	271	44	1,4	0,2	2,1	0,3
Aust Agder	66	114	141	30	1,2	0,3	2,1	0,5
Vest Agder	103	205	342	18	1,7	0,1	3,3	0,2
Rogaland	234	532	795	178	1,5	0,3	3,4	0,8
Hordaland	317	512	812	107	1,6	0,2	2,6	0,3
Sogn og Fjordane	136	144	279	46	1,9	0,3	2,1	0,3
Møre og Romsdal	230	276	608	22	2,2	0,1	2,6	0,1
Sør Trøndelag	160	283	407	65	1,4	0,2	2,5	0,4
Nord Trøndelag	107	153	193	68	1,3	0,4	1,8	0,6
Nordland	246	307	432	262	1,4	0,9	1,8	1,1
Troms	121	172	272	114	1,6	0,7	2,2	0,9
Finnmark	57	71	95	12	1,3	0,2	1,7	0,2
Landet samlet	2947	5050	7465	2040	1,5	0,4	2,5	0,7

2 Privatskoler og skoler i utlandet

2.1 Friskoledata

Friskoledata relaterer seg til private grunn- og videregående skoler og norske skoler i utlandet. Rapporteringen som disse skolene gir skjer enten direkte til fylkesmannen (friskoler, Montessoriskoler og utenlandsskoler) eller gjennom organisasjonene NFFL (Norske friskolers landsforbund) og Steinerskolene. For NFFL og Steinerskolene tildeles det også statlige midler til kompetanseutvikling på sentralt nivå. NFFL oppga sentral bruk av statlige midler på 600.000 mens sentral bruk for Steinerskolene ble oppgitt til 2.649.000. Sammen med Utdanningsdirektoratet har vi gått gjennom friskoledata på skolenivå. Etter denne gjennomgangen kom vi frem til at det er 273 skoler, som skal med i analysene. I tillegg kommer de nasjonale nivåene for NFFL og Steinerskolene.

Tabell B1. Oversikt over antall skoler etter skoleslag og eier.

	Steinerskoler	NFFL skoler	Montessoriskoler	Utenlandsskoler	Andre friskoler	Totalt
Grunnskoler	32	3	28	16	96	175
Videregående skoler	16	24	0	5	53	98
Samlet	48	27	28	21	149	273

For disse skolene har det ikke vært mulig å beregne per capita beløp (for eksempel per lærer eller per lærerårsverk). Vi har ingen oversikt over antall lærere eller årsverk undervisningspersonale. Det er ytterligere noen fundamentale problemstillinger knyttet til friskoledata. Det er et svært høyt frafall på innrapportert bruk av midler, både på statlige og egne midler. Av 175 grunnskoler er det 145 som har rapportert statlige midler. Med andre ord mangler innrapportering på statlig bruk for nesten hver femte grunnskole. I tillegg mangler innrapportering på statlig bruk for den videregående skolen for hver femte skole. Tallene blir ytterligere svekket når vi kontrollerer for egne midler (18 skoler har ikke fylt inn hva de har brukt av egne midler). Om lag hver fjerde skole i datamaterialet har ikke rapportert inn statlige og egne midler. Samtidig er disse skolene de samme som innrapporterte minst avvik på faktisk bruk og statlige eller egne tilskudd (se avsnittet foran om avvik mellom bruk av midler og tilskudd).

Tabell B2. Oversikt over skoler som både har rapportert statlig og egen bruk. Prosentvis andel som mangler etter skoleslag og eier.

Rapportert på egne og statlige midler	Steinerskoler	NFFL skoler	Montessoriskoler	Utenlandsskoler	Andre friskoler	Total
Grunnskole	20	2	24	13	74	133
Videregående skoler	10	16	0	5	42	73
Total	30	18	24	18	116	206
Prosentvis andel som mangler	37,5	33,3	14,3	14,3	22,1	24,5

Størst frafall er det for Steinerskolene og NFFL skolene. Dette er skoler som mottar midler sentralt, som deretter distribueres ned til de underliggende skolene. Noe av forklaringen på svak rapportering kan ligge her. For Montessori- og utenlandsskolene ser vi at frafallet på rapportering på bruk er litt lavere. De andre friskolene ligger høyere med nesten like høyt frafall som Steiner og NFFL (22 prosent).

- En stor andel av skolene har ikke rapportert på statlig bruk eller bruk av egne midler.

2.2 Total bruk og bruk av statlige tilskudd og egne midler

Tabell B3. Statlig bruk og egen bruk – absolutte tall. Prosentvis andel statlige midler. Etter skoleeier.

	Statlige midler	Egne midler	Prosentandel statlige midler*	**
Grunnskole (n=145 skoler) (** 133 skoler)				
Steinerskoler	1376153	1620316	46	44
NFFL skoler	127800	41707	75	68
Montessoriskoler	669000	1123164	37	37
Utenlandsskoler	402000	1262793	24	24
Andre friskoler	3529850	4026861	47	46
Samlet GRS	6104803	8074841	43	42
Videregående skoler (n=78 skoler)(** 73 skoler)				
Steinerskoler	716810	644263	53	51
NFFL skoler	925310	977210	49	43
Utenlandsskoler	146000	383442	28	28
Andre friskoler	2961550	4143339	42	41
Samlet VGS	4749670	6148254	44	42

** For denne prosentandelen er de skolene som ikke har oppgitt egne midler tatt ut av analysene.

For grunnskolene samlet ble det rapportert total bruk på 14.180.000 kroner, mens det for de videregående skolene ble rapportert total bruk på 10.898.000 kroner. Hva den prosentvise andelen statlige midler utgjør avhenger av hvilke beregningsgrunnlag vi legger til grunn. Dersom vi tar med de skolene som ikke har rapportert på egne midler (null kroner brukt eller ikke registrert) utgjør den statlige delen av finansieringen 43 prosent for grunnskolene og 44 prosent for de videregående skolene. Dersom vi tar ut disse skolene synker den statlige andelen med ett prosentpoeng for grunnskolene og to prosentpoeng for de videregående skolene. Uansett regnemåte bidrar de private skolene med en ganske høy andel egne midler, målt ut fra aktivitetsrapporteringen. Det er imidlertid store variasjoner mellom skolene. Etter skoleeier har NFFL klart minst andel egne

midler i grunnskolen (25 prosent), mens Steinerskolene (47 prosent) og NFFL (51 prosent) har det i videregående. Disse to skoleeierne har sentralt tilførte midler som trolig korrigerer bildet noe.

2.3 Bruk på videreutdanning og etterutdanning

Av de i alt 273 skolene er det 113 (41 prosent) som har rapportert inn bruk av midler på videreutdanning og 220 skoler (81 prosent) som har rapportert inn bruk av midler på etterutdanning. Det er kun 109 skoler eller 40 prosent av skolene som både har rapportert bruk på videreutdanning og på etterutdanning. Vi sliter med frafall i tallmaterialet. Hvilken selektering vi foretar vil påvirke andelen som brukes på videreutdanning versus etterutdanning.

Vi har valgt å kjøre beregningen ut fra antall skoler som rapporterer inn bruk på etterutdanning, hvor vi forutsetter at de skolene som ikke har rapportert noe på videreutdanning, har brukt 0 kroner på dette. På samme måte har vi for de få skolene det gjaldt, satt bruk på etterutdanning lik null, dersom skolen brukte midler på videreutdanning, men ikke oppga midler til etterutdanning. Den andre beregningen (** i figur B4) inkluderer samtlige 273 skoler uavhengig om de har rapportert eller ei. Tilsvarende ligger disse skolene til grunn for aggregeringene (Tabell B4).

Tabell B4. Prosentvis andel brukt på etterutdanning –etter skoleslag og skoleeier. (n=220-273 skoler)

Grunnskole	Prosent etterutdanning*	Prosent etterutdanning**	kroner videreutdanning	kroner etterutdanning	Total
Steinerskoler	89	94	152349	2569990	2722339
NFFL skoler	95	96	5000	122707	127707
Montessorriskoler	80	77	373705	1251907	1625612
Utenlandsskoler	98	97	50836	1574030	1624866
Andre friskoler	80	76	1810668	5675463	7486131
Samlet GRS	83	82	2392558	11194097	13586655
Videregående skole					
Steinerskoler	79	84	223803	1135056	1358859
NFFL skoler	90	88	228152	1610038	1838190
Utenlandsskoler	99	98	10500	521942	532442
Andre friskoler	82	83	1184807	5613122	6797929
Samlet VGS	85	84	1647262	8880158	10527420

*Basert på skoler som rapportert. ** Aggregerte tall inkluderer 'missing'

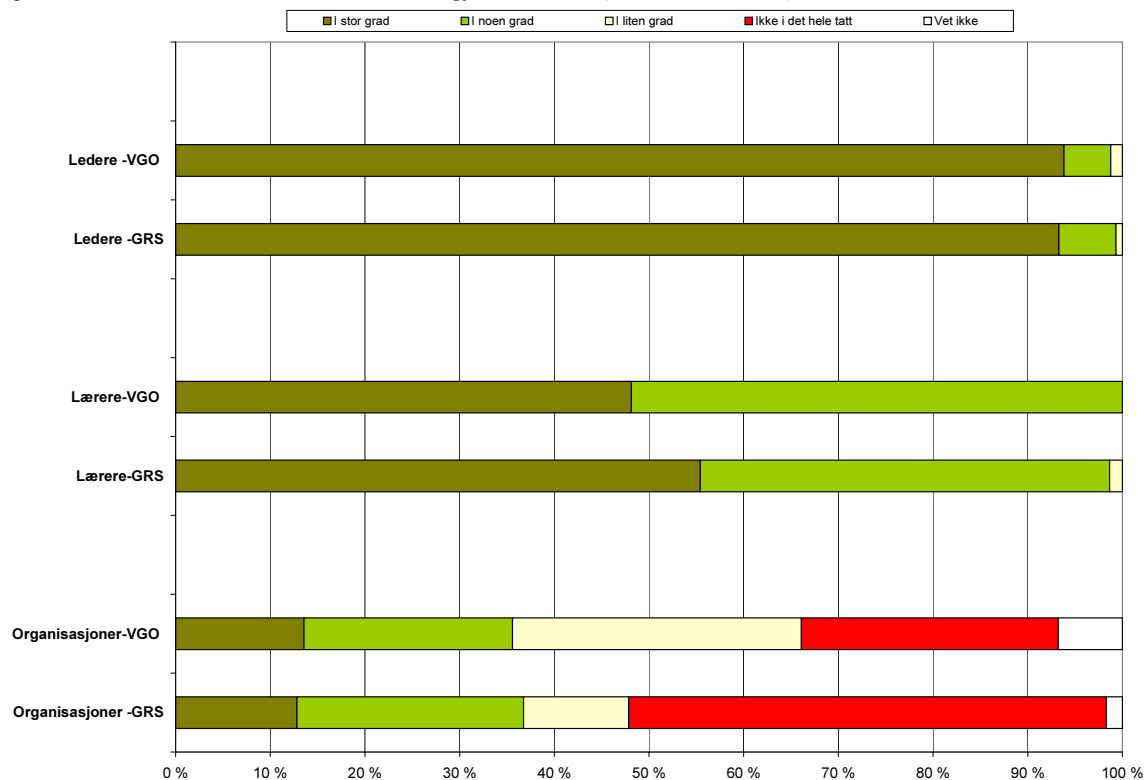
*** Aggregeringene for Steinerskolene og NFFL inneholder også de nasjonale midlene.

- De private grunnskolene bruker midlene på etterutdanning. 83 prosent av midlene brukes til dette. Det er store forskjeller mellom skoleeierne. Montessorriskolene og 'andre friskoler' bruker 20 prosent på videreutdanning, mens NFFL og utenlandsskolene bare bruker noen få prosent på videreutdanning.
- De private videregående skolene bruker midlene på etterutdanning. 85 prosent brukes til dette. Det er forskjeller mellom skoleeierne. En prosent av midlene hos utenlandsskolene brukes til videreutdanning, mens 21 prosent av Steinerskolenes brukes til det.

2.4 Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres?

Skoleeierne skulle rapporterte på følgende spørsmål: *'I hvilken grad har ulike aktører vært med på å vurdere hvilke kompetanseutviklingstiltak som bør prioriteres i egen virksomhet'.*

Figur B1. Hvem vurderer hvilke tiltak som skal gjennomføres? (n=230 -176 skoler).

Som i den offentlige grunnskolen er bildet det samme for skolelederne. Godt over 90 prosent av skoleeierne mener at skoleledelsen i stor grad har vært med å vurdere hvilke tiltak som bør prioriteres. Derimot oppgir om lag halvparten av skoleeierne at lærerne i stor grad har vært med å vurdere de prioriterte tiltakene. Dette er høyere enn i den offentlige skolen. Der privatskolene virkelig skiller seg mest ut er organisasjonenes innflytelse. Ansattes organisasjoner har 'ikke i det hele tatt' vært med på å vurdere hvilke tiltak som skulle prioriteres i halvparten av grunnskolene og over hver fjerde videregående skole. Om lærerne ved disse skolene ikke er organisert eller ikke har lokalt foreningsarbeid vet vi ikke. En svakere organisering kan være en forklaring. I tillegg skjuler det seg også manglende rapportering bak tallene. Det er kun 176 skoler som har vurdert organisasjonens innflytelse på hvilke tiltak som skulle prioriteres, mens det er 230 skoler som

har vurdert skoleledernes innflytelse. Trolig ligger derfor andelene på 'vet ikke' eller 'ikke i det hele tatt' høyere enn det som kommer frem av figur B1.

- I følge skoleeierne rapportering er det lederne som i størst grad har vurdert hvilke kompetanseutviklingstiltak som skal gjennomføres.
- Lærerne i private skoler har oftere 'i stor grad' vært med og vurdert hvilke kompetanseutviklingstiltak som skal gjennomføres, enn lærere i den offentlige skolen.
- Privatskolene skiller seg fra de offentlige skolene på om de ansattes organisasjoner har vært med i vurderingen av hva som skal prioriteres. I halvparten av grunnskolene og hver fjerde videregående skole er svaret 'ikke i det hele tatt'. Andelen er trolig høyere, fordi det er en rekke skoler som har unnlatt å svare på spørsmålet.

2.5 Skoler involvert i kompetanseutviklingstiltak

Til sammen var det elleve kompetanseområder som skoleeierne skulle rapporterte tilbake på. Rapporteringen er på skolenivå, hvor skolen førte opp antall tiltak innenfor kompetanseområdet. I tabell B5 har vi beregnet prosentvis andel tiltak innenfor de elleve kompetanseområdene i forhold til antall skoler de forskjellige skoleeierne har.

Tabell B5. Prosentvis andel av skolene involvert i kompetanseutviklingstiltak – etter kompetanseområde og skoleeier. Grunnskoler og Videregående skoler. (n=175 GR5 og 98 VGO).

	Antall Skoler	Læreplananalyse	Fag	Skoleledelse	OU
Grunnskoler					
Steinerskoler	32	56	59	56	59
NFFL skoler	3	100	100	100	100
Montessorriskoler	28	79	82	68	54
Utenlandsskoler	16	69	75	69	38
Andre friskoler	96	67	72	64	52
GRS samlet	175	67	72	64	53
Videregående skoler					
Steinerskoler	16	56	69	63	63
NFFL skoler	24	75	71	79	54
Utenlandsskoler	5	80	100	80	60
Andre friskoler	53	74	72	72	62
VGO samlet	98	71	72	72	60

	Antall Skoler	Egenevaluering	Tilpasset opplæring	Utdanningsrådgivning
Grunnskoler				
Steinerskoler	32	53	56	16
NFFL skoler	3	67	67	67
Montessorriskoler	28	54	54	7
Utenlandsskoler	16	31	63	25
Andre friskoler	96	43	73	34
GRS samlet	175	46	66	26
Videregående skoler				
Steinerskoler	16	50	31	13
NFFL skoler	24	33	58	63
Utenlandsskoler	5	40	40	40
Andre friskoler	53	51	58	53
VGO samlet	98	46	53	48

	Antall Skoler	Fysisk aktivitet	Ped IKT	Elevvurdering	Annet
Grunnskoler					
Steinerskoler	32	25	16	9	22
NFFL skoler	3	67	67	67	33
Montessorriskoler	28	14	36	29	50
Utenlandsskoler	16	13	63	19	25
Andre friskoler	96	22	66	22	32
GRS samlet	175	21	51	21	33
Videregående skoler					
Steinerskoler	16	13	19	13	13
NFFL skoler	24	17	79	33	17
Utenlandsskoler	5	40	100	40	20
Andre friskoler	53	23	57	23	26
VGO samlet	98	20	58	24	21

- **Grunnskolen:** Syv av ti skoler melder om tiltak innen 'fag', to av tre melder om tiltak innen 'læreplananalyse', 'skoleledelse' og 'tilpasset opplæring'. 'Elevvurdering' og 'fysisk aktivitet' hadde lavest deltakelse.
- **Videregående skole:** Syv av ti skoler melder om tiltak innenfor 'læreplananalyse', 'fag' og 'skoleledelse'. 'Fysisk aktivitet' og 'annet' hadde lavest deltakelse.

2.6 Hvilke kompetansemiljøer ble brukt?

Ut fra eiernes rapportering på kompetansemiljøer som ble benyttet på de elleve kompetanseområdene kan man sette opp en oversikttabell over tilbyderne.

Tabell B6. Type tilbyder – etter kompetanseområde. Antall. (n=175 grunnskoler og 98 videregående skoler).

Grunnskoler		Universitet	Høgskole	Andre eksterne	Intern kompetanse	Samlet
Læreplananalyse	175	14	30	78	64	186
Fag	175	22	56	89	52	219
Skoleledelse	175	11	35	78	23	147
Organisasjonsutvikling	175	9	19	63	40	131
Evaluerings av egen praksis	175	0	9	64	52	125
Tilpasset opplæring	175	9	26	82	55	172
Utdanningsrådgivning	175	0	2	43	11	56
Fysisk aktivitet	175	0	3	24	21	48
Ped bruk av IKT	175	5	10	62	56	133
Elevvurdering	175	3	5	26	28	62
Annet	175	4	10	39	20	73
Landet samlet	175	77	205	648	422	1352

Videregående skoler		Universitet	Høgskole	Andre eksterne	Intern kompetanse	Samlet
Læreplananalyse	98	9	32	46	39	126
Fag	98	27	46	53	29	155
Skoleledelse	98	12	25	51	18	106
Organisasjonsutvikling	98	6	18	40	26	90
Evaluerings av egen praksis	98	2	8	23	36	69
Tilpasset opplæring	98	6	14	37	28	85
Utdanningsrådgivning	98	1	14	38	10	63
Fysisk aktivitet	98	0	5	12	8	25
Ped bruk av IKT	98	4	13	38	40	95
Elevvurdering	98	0	5	16	18	39
Annet	98	1	5	18	10	34
Landet samlet	98	68	185	372	262	887

- **Grunnskolen:** Den fremste kompetanseleverandøren var 'andre eksterne' som står for tilbudet til nesten halvparten av de skolene som har deltatt på de ulike områdene. Deretter følger 'intern kompetanse' med i gjennomsnitt 30 prosent, mens universitetene og høgskolene i gjennomsnitt hadde til sammen i overkant av 20 prosent.
- **Videregående skole:** Den fremste kompetanseleverandøren var også her 'andre eksterne' som i gjennomsnitt står for tilbudet til 42 prosent av skolene som har deltatt i kompetanseutvikling. Deretter følger 'intern kompetanse' med 30 prosent. Universitetene og høgskolesystemet hadde i underkant av 30 prosent.³

³ Gjennomsnittstallene tar ikke hensyn til at antallet tiltak kan variere mellom områdene.

2.7 Typer av kompetanseutviklingstiltak

De private skoleeierne har rapportert inn hvilke læringsformer skolene hadde brukt innenfor de elleve kompetanseområdene. Læringsformene, eller typene av tiltak, er:

- Videreutdanning (som gir studiepoeng) – **VU**
- Etterutdanning/annen opplæring (som ikke gir studiepoeng) – **EU**
- Nettverk/samarbeid med andre skoler eller lærebedrifter – **Nett lokalt**
- Nettverk/sammen med eksterne kompetansetilbydere (eks. universitet, høyskole o.l) – **Nett eksternt**
- Annet utviklingsarbeid ved skolen –**UA lokalt**

Vi må her ta noen forbehold hvor vi med kompetanseutviklingstiltak på skolenivå, mener antall skoler som har deltatt på kompetanseutvikling - etter type tiltak. Det betyr at skoler har deltatt i tiltak som kan ha blitt registrert på flere kompetanseområder. Motsatt vil skoler som har deltatt flere ganger innenfor ett kompetanseområde, trolig kun bli registrert én gang. Skoler kan ha gjennomført tiltak med elementer fra flere av typene (EU,VU, Nett lokalt, Nett eksternt og UA lokalt), som kan ha blitt registrert som flere tiltak.

Tabell B7. Kompetanseutviklingstiltak – etter kompetanseområder og type. Antall skoler og prosentvis andel av kompetanseområde. Grunnskoler

Antall grunnskoler	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	175	11	61	75	31	229
Fag	175	47	81	62	34	222
Skoleledelse	175	30	70	53	24	166
Organisasjonsutvikling	175	15	53	41	21	152
Evaluerings av egen praksis	175	2	26	35	30	147
Tilpasset opplæring	175	9	71	35	33	195
Utdanningsrådgivning	175	0	24	23	13	72
Fysisk aktivitet	175	2	18	10	6	57
Ped bruk av IKT	175	2	37	37	28	153
Elevvurdering	175	0	23	14	11	74
Annet	175	10	31	13	15	79
Landet samlet	175	128	495	398	246	1546
Prosent - kompetanseområde (rad)	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	175	5	27	33	14	100
Fag	175	21	36	28	15	100
Skoleledelse	175	18	42	32	14	100
Organisasjonsutvikling	175	10	35	27	14	100
Evaluerings av egen praksis	175	1	18	24	20	100
Tilpasset opplæring	175	5	36	18	17	100
Utdanningsrådgivning	175	0	33	32	18	100
Fysisk aktivitet	175	4	32	18	11	100
Ped bruk av IKT	175	1	24	24	18	100
Elevvurdering	175	0	31	19	15	100
Annet	175	13	39	16	19	100
Landet samlet	8	32	26	16	26	100
Prosent- innenfor type tiltak (i Skoler)	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	175	9	12	19	13	15
Fag	175	37	16	16	11	14
Skoleledelse	175	23	14	13	10	11
Organisasjonsutvikling	175	12	11	10	9	10
Evaluerings av egen praksis	175	2	5	9	12	10
Tilpasset opplæring	175	7	14	9	13	13
Utdanningsrådgivning	175	0	5	6	5	5
Fysisk aktivitet	175	2	4	3	2	4
Ped bruk av IKT	175	2	7	9	11	10
Elevvurdering	175	0	5	4	4	5
Annet	175	8	6	3	6	5
Landet samlet	100	100	100	100	100	100

'Etterutdanning' var hyppigst rapportert type tiltak. For eksempel hadde 42 prosent av skolene som hadde gjennomført tiltak innenfor 'skoleledelse' valgt etterutdanning som læringsform. I gjennomsnittet for de elleve områdene har 32 prosent av skolene som har gjennomført tiltak, gjort det i form av etterutdanning⁴. Deretter fulgte 'annet utviklingsarbeid lokalt' og 'lokale nettverk' (begge 26 prosent). Lavest hyppighet finner vi på 'Videreutdanning' (8 prosent).

- **Fordelt etter kompetanseområde:** Etterutdanning var det hyppigste tiltaket innenfor seks kompetanseområder. Lokale nettverk var det hyppigste tiltaket innenfor 'læreplananalyse' og hadde like høy hyppighet som etterutdanning på 'rådgivning'. 'Lokalt utviklingsarbeid' var det hyppigst rapporterte tiltaket innenfor fire kompetanseområder.

Bildet er mye det samme for private videregående skoler.

⁴ Dette er et enkelt gjennomsnitt av andelen for de elleve kompetanseområdene. Det er ikke tatt hensyn til at antallet tiltak varierer mellom områdene.

Tabell B8. Kompetanseutviklingstiltak – etter kompetanseområder og type. Antall skoler og prosentvis andel av kompetanseområde. Videregående skoler.

Antall Videregående skoler	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	98	5	36	25	42	143
Fag	98	25	40	23	28	172
Skoleledelse	98	14	33	26	22	137
Organisasjonsutvikling	98	7	29	16	29	106
Evaluerings av egen praksis	98	1	10	15	33	79
Tilpasset opplæring	98	4	31	19	29	98
Utdanningsrådgivning	98	4	30	16	11	79
Fysisk aktivitet	98	1	11	4	14	35
Ped bruk av IKT	98	1	37	15	37	120
Elevvurdering	98	1	9	6	23	48
Annet	98	2	14	8	11	43
Landet samlet	98	65	305	174	279	1060
Prosent - kompetanseområde (rad)	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	98	3	25	17	29	100
Fag	98	15	33	13	16	100
Skoleledelse	98	10	31	19	16	100
Organisasjonsutvikling	98	7	27	15	27	100
Evaluerings av egen praksis	98	1	13	19	42	100
Tilpasset opplæring	98	4	32	19	30	100
Utdanningsrådgivning	98	5	38	20	14	100
Fysisk aktivitet	98	3	31	11	40	100
Ped bruk av IKT	98	1	31	13	31	100
Elevvurdering	98	2	19	13	48	100
Annet	98	5	33	19	26	100
Landet samlet	6	29	22	16	26	100
Prosent- type tiltak (kolonne)	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	98	8	12	14	15	13
Fag	98	38	18	13	10	16
Skoleledelse	98	22	14	15	8	13
Organisasjonsutvikling	98	11	10	9	10	10
Evaluerings av egen praksis	98	2	3	9	12	7
Tilpasset opplæring	98	6	10	11	10	9
Utdanningsrådgivning	98	6	10	9	4	7
Fysisk aktivitet	98	2	4	3	5	3
Ped bruk av IKT	98	2	12	9	13	11
Elevvurdering	98	2	3	3	8	5
Annet	98	3	5	5	4	4
Landet samlet	100	100	100	100	100	100

'Etterutdanning' var hyppigst rapportert typen tiltak. I gjennomsnittet for de elleve områdene har 29 prosent av skolene som har gjennomført tiltak, gjort det i form av etterutdanning⁵. Deretter fulgte 'annet utviklingsarbeid lokalt' (26 prosent) og 'lokale nettverk' (22 prosent). Lavest hyppighet finner vi på 'Videreutdanning' (6 prosent).

- **Fordelt etter kompetanseområde:** Etterutdanning var det hyppigste tiltaket innenfor syv kompetanseområder. Annet utviklingsarbeid lokalt hadde samme andelen som etterutdanning for 'organisasjonsutvikling' og 'pedagogisk bruk av IKT' i tillegg til høyest andel innenfor de resterende fire kompetanseområdene.

⁵ Se fotnote 3.

2.8 Hvem har deltatt?

Tabell B9. Grunnskolen. Antall personer etter kompetanseutviklingstiltak og stilling. Absolutte tall. Prosentvis fordeling etter kompetanseområde. Prosentvis fordeling innenfor stilling (n= 175 grunnskoler)

Antall rapporterte deltakere	Grunnskoler	Lærere	Skoleledere	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	175	1174	170	77	1421
Fag	175	1051	91	62	1204
Skoleledelse	175	89	164	3	256
Organisasjonsutvikling	175	527	145	49	721
Evaluering av egen praksis	175	731	115	38	884
Tilpasset opplæring	175	960	110	103	1173
Utdanningsrådgivning	175	68	13	3	84
Fysisk aktivitet	175	153	14	25	192
Ped bruk av IKT	175	700	92	67	859
Elevvurdering	175	341	47	10	398
Annet	175	382	46	54	482
Landet samlet		6176	1007	491	7674
Prosent - kompetanseområde (rad)		Lærere	Skoleledere	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	175	83	12	5	100
Fag	175	87	8	5	100
Skoleledelse	175	35	64	1	100
Organisasjonsutvikling	175	73	20	7	100
Evaluering av egen praksis	175	83	13	4	100
Tilpasset opplæring	175	82	9	9	100
Utdanningsrådgivning	175	81	15	4	100
Fysisk aktivitet	175	80	7	13	100
Ped bruk av IKT	175	81	11	8	100
Elevvurdering	175	86	12	3	100
Annet	175	79	10	11	100
Landet samlet		80	13	6	100
Prosent -etter yrke (kolonne)		Lærere	Skoleledere	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	175	19	17	16	19
Fag	175	17	9	13	16
Skoleledelse	175	1	16	1	3
Organisasjonsutvikling	175	9	14	10	9
Evaluering av egen praksis	175	12	11	8	13
Tilpasset opplæring	175	16	11	21	15
Utdanningsrådgivning	175	1	1	1	1
Fysisk aktivitet	175	2	1	5	3
Ped bruk av IKT	175	11	9	14	11
Elevvurdering	175	6	5	2	5
Annet	175	6	5	11	6
Landet samlet		100	100	100	100

I de private grunnskolene utgjorde lærerne 80 prosent av de som hadde deltatt på ulike typer kompetanseutviklingstiltak, mens skolelederne utgjorde 13 prosent, begge tall målt som gjennomsnitt av de elleve områdene. Lærerne var den desidert største gruppen i alle kompetanseområder, med unntak av 'skoleledelse' hvor skolelederne utgjorde om lag to tredeler av deltakerne. 19 prosent av lærernes deltakelse er knyttet til området "læreplananalyse", 17 prosent til "fag" og 16 prosent til "tilpasset opplæring".

Tabell B10. Videregående skoler. Antall personer etter kompetanseutviklingstiltak og stilling. Absolutte tall. Prosentvis fordeling etter kompetanseområde. Prosentvis fordeling innenfor stilling (n= 98 videregående skoler).

Antall rapporterte deltakere	skoler	Lærere	Skoleledere	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	98	979	139	21	1139
Fag	98	871	63	7	941
Skoleledelse	98	44	154	0	198
Organisasjonsutvikling	98	438	117	12	567
Evaluerings av egen praksis	98	548	99	6	653
Tilpasset opplæring	98	578	92	16	686
Utdanningsrådgivning	98	51	35	5	91
Fysisk aktivitet	98	60	7	1	68
Ped bruk av IKT	98	635	92	11	738
Elevvurdering	98	291	43	9	343
Annet	98	216	34	6	256
Landet samlet		4711	875	94	5680
Prosent - kompetanseområde (rad)		Lærere	Skoleledere	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	98	86	12	2	100
Fag	98	93	7	1	100
Skoleledelse	98	22	78	0	100
Organisasjonsutvikling	98	77	21	2	100
Evaluerings av egen praksis	98	84	15	1	100
Tilpasset opplæring	98	84	13	2	100
Utdanningsrådgivning	98	56	38	5	100
Fysisk aktivitet	98	88	10	1	100
Ped bruk av IKT	98	86	12	1	100
Elevvurdering	98	85	13	3	100
Annet	98	84	13	2	100
Landet samlet		83	15	2	100
Prosent -etter yrke (kolonne)		Lærere	Skoleledere	Assistenter	Samlet
Læreplananalyse	98	21	16	22	20
Fag	98	18	7	7	17
Skoleledelse	98	1	18	0	3
Organisasjonsutvikling	98	9	13	13	10
Evaluerings av egen praksis	98	12	11	6	11
Tilpasset opplæring	98	12	11	17	12
Utdanningsrådgivning	98	1	4	5	2
Fysisk aktivitet	98	1	1	1	1
Ped bruk av IKT	98	13	11	12	13
Elevvurdering	98	6	5	10	6
Annet	98	5	4	6	5
Landet samlet		100	100	100	100

I de videregående skolene utgjorde lærerne 83 prosent av deltakerne, mens skolelederne utgjorde 15 prosent, målt som gjennomsnitt over de elleve kompetanseområdene. Når det gjelder kompetanseområdene var lærerne desidert størst i 10 av disse, mens skolelederne hadde åtte av ti deltakere innenfor 'skoleledelse'. 21 prosent av lærernes deltakelse er knyttet til området "læreplananalyse" og 18 prosent til "fag".

Skoleledernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak

For skolelederne skulle det særskilt rapporteres på kommunal/generell lederopplæring og på pedagogisk ledelse/utvikling av skolen som lærende organisasjon. Skillet gikk her på om studiene ga studiepoeng. Skoleledere ble i rapporteringsskjemaet oppgitt som rektorer, øvrige skoleledere, inspektører, avdelingsledere og liknende.

Tabell B11. Skolelederes gjennomføring av etter og videreutdanning. Etter type ledelse. Antall (n=275 skoler)

	EU - Leder	EU-ped.leder	Samlet EU	VU- leder	VU-ped.leder	Samlet VU
Steinerskoler	35	36	71	1	2	3
NFFL skoler	13	18	31	5	4	9
Montessorriskoler	10	18	28	4	4	8
Utenlandsskoler	14	7	21	0	0	0
Andre friskoler	76	122	198	19	50	69
Samlet	148	201	349	29	60	89

Skoleledernes kompetanseutvikling domineres av etterutdanning (80 prosent) med overvekt på pedagogisk ledelse versus generell ledelse. Når det gjelder videreutdanning ser vi at det er én skoleeier som skiller seg kraftig ut. Av den videreutdanningen som ble rapportert var nesten 80 prosent i regi av 'andre friskoler'.

Lærernes deltagelse i kompetanseutviklingstiltak

For lærerne skulle skoleeier fylle ut hvor mange som hadde deltatt på etter- og videreutdanning innen 2.fremmedspråk (fransk, tysk, spansk, russisk, annet), naturfag, norsk, matematikk og engelsk.

Tabell B12. Antall lærere som gjennomfører etterutdanning og videreutdanning i bestemte fag. Registrert antall.

Antall lærere - Etter og videreutdannin	Etterutdanning	VU (2-10 SP)	VU (11-30 SP)	VU (31-60 SP)	Samlet Videreutdanning
2. fremmedspråk					
Fransk	20	1	4	1	6
Tysk	39	2	3	2	7
Spansk	45	8	21	12	41
Russisk	0	0	0	0	0
Andre språk	3	1	1	0	2
Samlet 2.fremmedspråk	107	12	29	15	56
Andre Fag					
Naturfag	179	5	6	6	17
Norsk/samisk	206	4	10	8	22
Matematikk	217	3	24	7	34
Engelsk	116	1	4	6	11
Annet	476	41	36	27	104
Samlet andre fag	1194	54	80	54	188

Innenfor de respektive fagområdene er det etterutdanning som dominerer, om lag 1300 lærere er innrapportert med dette mot i underkant av 250 lærere med videreutdanning. Språkfagene utgjør kun 8 prosent av samlet etterutdanning, mens 'Annet fag' utgjør godt over en tredel av all etterutdanning. Derimot utgjør språkfagene nesten en fjerdedel av videreutdanningen, mens det mest rapporterte enkeltfaget innenfor videreutdanning var spansk (17 prosent) og matematikk (14 prosent).

3 Offentlig videregående opplæring

3.1 Fylkesdata

Fylkesdata relaterer seg til informasjon innrapportert fra fylkeskommunene om den offentlige videregående opplæringen. Vi har koblet følgende registerstatistikk til det fylkeskommunale datamaterialet:

- Antall offentlige videregående skoler i fylket (SSB 2005).
- Antall årsverk lærere i videregående skoler (SSB 2005)
- Antall lærere i videregående skoler (SSB 2005)

Til sammen ble det rapportert inn total bruk (statlige og egne midler) på 197.920.900 kroner for 2006. Dette er 69.386.000 mer enn det som ble rapportert inn for 2005. I 2006 var den statlige andelen av total bruk på 46 prosent. Dette er en oppgang på 9 prosentpoeng i forhold til 2005. Sagt på en annen måte er andelen egne midler redusert med 9 prosentpoeng fra 2005 til 2006. Dette har sammenheng med en økt vektlegging av videregående opplæring i det statlige tilskuddet for 2006.

Tabell C1 Total bruk. Videregående skole. Fordelt etter fylke 2006 og 2005 (indeks 2005 = 100)

	indeks (2005=100)	Total bruk 2006	Total bruk 2005
Østfold	155	9911493	6411903
Akershus	126	28742000	22775000
Oslo	156	15896000	10213564
Hedmark	162	3894785	2400000
Oppland	68	6087749	9016882
Buskerud	262	14526000	5545897
Vestfold	191	9991600	5244068
Telemark	155	7664500	4948328
Aust-Agder	147	3615000	2467000
Vest-Agder	122	6490000	5324812
Rogaland	2057	14400000	700000
Hordaland	145	11024000	7616357
Sogn og Fjordane	135	5554000	4120405
Møre og Romsdal	154	11903000	7707639
Sør-Trøndelag	172	11108000	6449457
Nord-Trøndelag	155	10695000	6878498
Nordland	121	13906000	11500000
Troms	117	7574000	6469100
Finnmark	180	4937736	2745964
Landet samlet	154	197920863	128534874

Total bruk i forhold til 2005 er økt for den videregående skolen. For landet samlet er det en økning på 54 prosent. Oppland var blant de to fylkene som brukte mest i 2005, men har i år en nedgang, mens fjordårets 'på bunn' fylke Rogaland har en ekstrem vekst i bruken fra 2005 til 2006. Endringen skyldes trolig en feilrapportering for 2005. *Hvis man holder Rogaland utenfor, så er økningen fra 2005 til 2006 for landet samlet på 44 prosent.* Buskerud bruker 2,6 ganger så mye som i 2005. Tilsvarende bruker Akershus, som brukte mest per lærer i 2005, 1,26 ganger mer i 2006.

- For landet samlet er det en kraftig vekst i total bruk på kompetanseutvikling i den videregående opplæringen. Dette gjelder i nesten samtlige fylker.

3.2 Variasjon i total bruk mellom skoleeierne

Mellom fylkene varierte total bruk (statlige og fylkeskommunale midler) fra 4 100 kr per årsverk lærer til 13 700 per årsverk. Gjennomsnitt total bruk for alle fylkene per lærer-årsverk var på 8 500 kroner. Per lærer varierte fylkene fra 3 700 kroner til 11 900 kroner. Gjennomsnitt total bruk for alle fylkene per lærer var på 7 750 kroner.

Tabell C2. Total bruk av midler på kompetanseutvikling. Spredningsmål. (n=19 Fylkeskommuner)

	Gjennomsnitt - fylkeskommune	Laveste bruk - fylkeskommune	Høyeste bruk - Fylkeskommune
Per lærerårsverk	8500	4100	13700
Per lærer	7750	3700	11900
Per skole	517.000	240.000	999.000

Avhengig av hva man velger å bruke som måleparameter varierer total bruk på kompetanseutvikling.

- **Etter lærerårsverk:** Fylkeskommunen som bruker mest, bruker 3,3 ganger mer enn fylkeskommunen som bruker minst.
- **Etter antall lærere:** Fylkeskommunen som bruker mest, bruker 3,2 ganger mer enn fylkeskommunen som bruker minst.
- **Etter skole:** Fylkeskommunen som bruker mest, bruker 4,1 ganger mer enn fylkeskommunen som bruker minst.

3.3 Bruk av statlig tilskudd og egne midler

Det ble rapportert inn bruk av egne midler på til sammen 106.351.000 kroner. Syv av fylkeskommunene la til mindre midler enn det statlige tilskuddet, mens 12 fylkeskommuner brukte mer kommunale midler enn statens tilskudd. Det er envekst i innrapportert bruk av egne midler fra 2004 til 2006.

Tabell C3. Bruk av egne midler. Fordelt etter fylke 2006, 2005 og 2004 (indeks 2004=100)

	Egne midler 2006	Egne midler 2005	Egne midler 2004	indeks (2004=100)
Østfold	5045493	3595303	6427589	78
Akershus	19700000	17720000	13500000	146
Oslo	8039000	6629000	5250000	153
Hedmark	1000000	1700000	700000	143
Oppland	2433749	6800000	6000000	41
Buskerud	9045000	2800000	1700000	532
Vestfold	5596600	2935000	2700000	207
Telemark	3866500	3010000	2636000	147
Aust-Agder	1595000	1011000	645000	247
Vest-Agder	2855000	3400000	3400000	84
Rogaland	5300000	370000	4310000	123
Hordaland	4139000	2028000	1849000	224
Sogn og Fjordane	3000000	2441519	2696117	111
Møre og Romsdal	6435000	4664983	4258000	151
Sør-Trøndelag	5500000	3160971	2447700	225
Nord-Trøndelag	7570000	4855989	4652000	163
Nordland	8100000	7800000	7500000	108
Troms	3900000	4317842	4700000	83
Finnmark	3230736	1627012	2093000	154
Landet samlet	106351078	80866619	77464406	137

Innrapportert sum egne midler har økt med 37 prosentpoeng for landet samlet fra 2004 til 2006. Sammenliknet med 2004-tallene er det fire fylker som bruker mindre egne midler enn i 2004, mens de resterende bruker mer. Buskerud har mer enn femdoblet bruken, mens Vestfold, Aust-Agder, Hordaland og Sør-Trøndelag har mer enn doblet bruken av egne midler.

- Det har vært økning i egne midler fra 2004 til 2006.
- Mens total bruk økte med 44 prosentpoeng (uten Rogaland) fra 2005 til 2006, økte egne midler med 25 prosentpoeng (uten Rogaland) fra 2005 til 2006.

3.4 Variasjoner i egne midler mellom skoleeierne

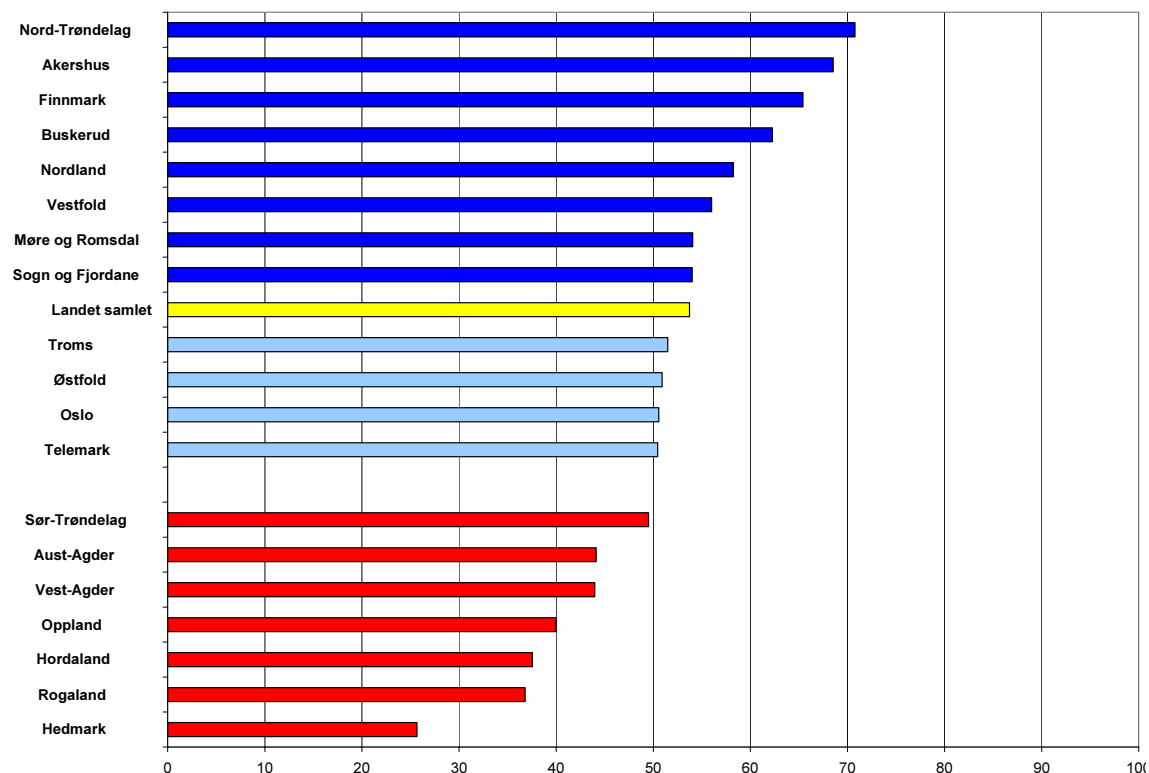
Som for total bruk på kompetanseutvikling varierer beregningene for bruk av egne midler etter hvilke parameter man legger til grunn.

Tabell C4. Bruk av fylkeskommunale midler på kompetanseutvikling. Spredningsmål (n=19 fylkeskommuner)

	Gjennomsnitt - fylkeskommune	Laveste bruk - fylkeskommune	Høyeste bruk - Fylkeskommune
Per lærerårsverk	4550	1050	8990
Per lærer	4150	950	8200
Per skole	278.000	62.500	635.500

- **Etter lærerårsverk:** Fylkeskommunen som bruker mest egne midler, bruker 8,6 ganger mer enn fylkeskommunen som bruker minst.
- **Etter antall lærere:** Fylkeskommunen som bruker mest egne midler, bruker 8,6 ganger mer enn fylkeskommunene som bruker minst.
- **Etter skole:** Fylkeskommunen som bruker mest egne midler, bruker 10,1 ganger mer enn fylkeskommunen som bruker minst.

Figur C1. Egenandel av total bruk. Prosentvis etter fylke. 2006

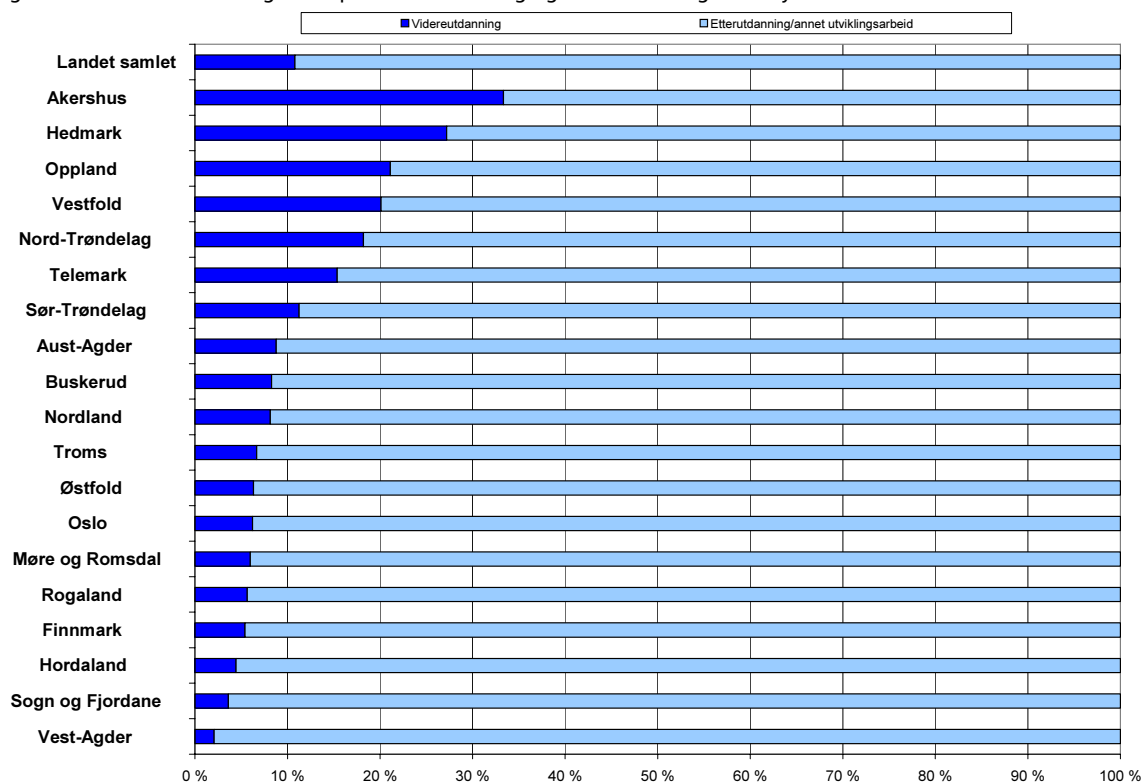
Figur C1 viser den fylkeskommunale andelen av den totale bruk på kompetanseutvikling. Nord-Trøndelag og Akershus er fylkeskommunene som legger til mest egne midler i forhold til det statlige tilskuddet. Tilsvarende ser man av figuren at Sør-Trøndelag nesten legger til like mye midler som det statlige tilskuddet, mens Hedmark er den fylkeskommunen som legger til minst egne midler. Kun hver fjerde krone som ble brukt er her egenfinansiert. For Nord-Trøndelag sitt vedkommende var nesten tre av fire kroner som ble brukt finansiert av fylkeskommunen.

3.5 Bruk på videreutdanning og etterutdanning

Fylkeskommunene skulle innrapportere på hvilke type tiltak de hadde brukt midlene på. Det ble her delt inn i to kategorier: **'Videreutdanning'** og **'Etterutdanning/annet utviklingsarbeid'**. Videreutdanning er tiltak som gir studiepoeng. For enkelthetsskyld vil vi kun bruke betegnelsen 'etterutdanning', selv om dette innbefatter 'annet utviklingsarbeid'. For landet samlet ble det innrapportert total bruk på 165.405.000, hvorav 11 prosent ble innrapportert som videreutdanning og 89 prosent som etterutdanning. Andelen som går til videreutdanning er lavere i videregående opplæring enn i den offentlige grunnskolen hvor 22 prosent ble innrapportert som videreutdanning og 78 prosent som etterutdanning.

Figur C2 illustrerer den prosentvise fordelingen av total bruk som ble benyttet til henholdsvis videreutdanning og etterutdanning i de respektive fylkeskommunene.

Figur C2. Prosentvis fordeling brukt på videreutdanning og etterutdanning. Etter fylke. 2006.

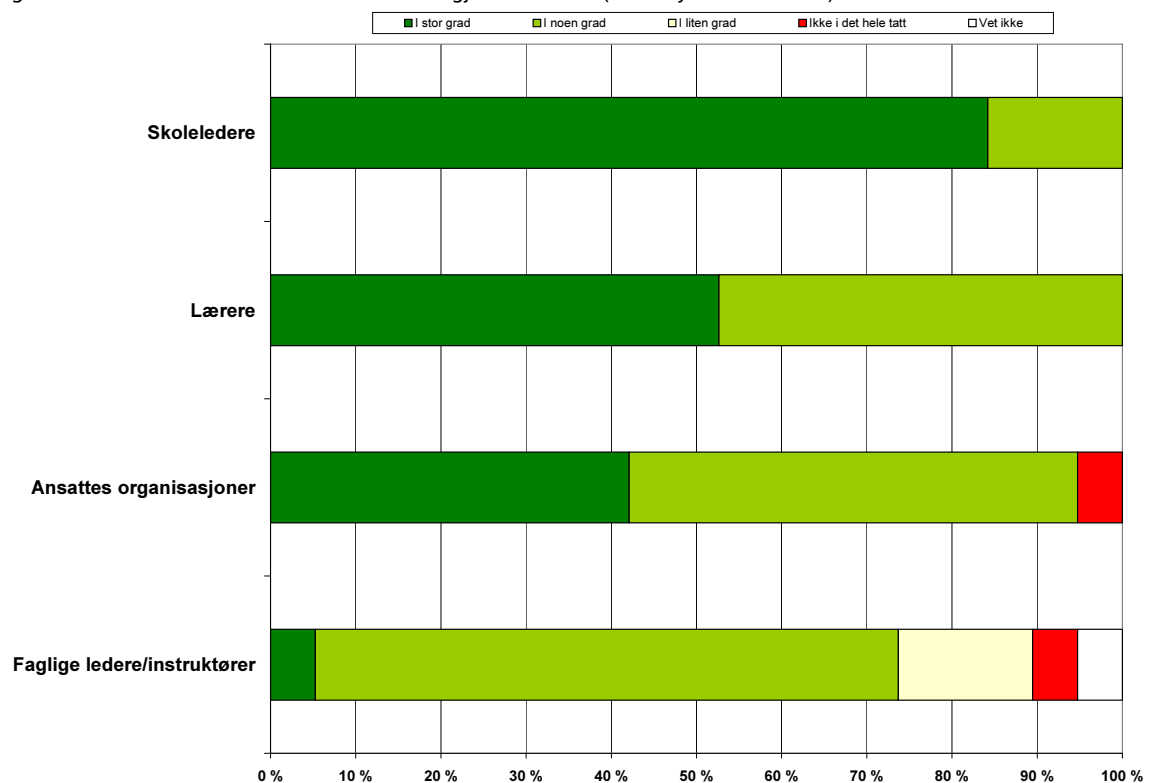
Hver tredje krone som er brukt i Akershus er brukt på videreutdanning, mens hver fjerde krone i Hedmark og hver femte krone i Oppland og Vestfold er brukt på videreutdanning. I den nedre delen av figur 2 ser vi at kun hver 48ende krone ble brukt på videreutdanning i Vest-Agder.

- Med unntak av noen få fylker, er det på etterutdanning midlene i all hovedsak blir brukt.

3.6 Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres ?

Fylkeskommunene skulle rapportere på følgende spørsmål 'I hvilken grad har ulike aktører vært med på å vurdere hvilke kompetanseutviklingstiltak som bør prioriteres i egen virksomhet'.

Figur C3. Hvem vurderer hvilke tiltak som skal gjennomføres? (n=19 fylkeskommuner)

Som for den offentlige grunnskolen, er det skolelederne som rapporteres å ha sterkest innflytelse. 16 av 19 fylkeskommuner mener at skolelederne i 'stor grad' har innflytelse på hvilke tiltak som skal gjennomføres. Tilsvarende mener skoleeierne at også lærerne i 'stor grad' har innflytelse i om lag halvparten av fylkeskommunene, mens det kun er én fylkeskommune som melder at faglige ledere og instruktører i stor grad hadde innflytelse. Sammenlikner man med svarprofilen for den offentlige grunnskolen, er andelen som rapporterer inn at lærerne og deres organisasjoner har stor innflytelse høyere i videregående opplæring enn i grunnskolen.

3.7 Skoler involvert i kompetanseutviklingstiltak

Til sammen var det elleve kompetanseområder som fylkeskommunene skulle rapporterte tilbake på. Rapporteringen er på skolenivå, hvor fylkeskommunene førte opp antall skoler som hadde deltatt i tiltak innenfor kompetanseområdet. I tabell C5 har vi beregnet prosentvis andel av skolene i hvert fylke som har deltatt i tiltak innenfor de 11 kompetanseområdene. Andelen er beregnet i forhold til antall offentlige videregående skoler som det er i fylkene (SSB 2005). *For kapitlene 3.7-3.9 er det verd å merke seg at vi kun teller antall skoler som har deltatt i ulike typer tiltak, vi vet ingenting om omfanget/lengden av det enkelte tiltaket. Vi vet heller ikke om det er hele skolen som har deltatt, eller om det er grupper eller enkeltlærere.*

Tabell C5. Prosentvis andel av skolene involvert i kompetanseutviklingstiltak – etter kompetanseområder og fylke.

Fylke	Antall skoler	Læreplananalyse	Fag	Skoleledelse	OU
Østfold	12	92	92	83	83
Akershus	31	106	106	106	106
Oslo	26	104	104	104	104
Hedmark	16	88	88	88	88
Oppland	17	82	82	82	82
Buskerud	17	94	94	94	94
Vestfold	10	100	100	100	100
Telemark	15	87	87	87	87
Aust Agder	11	82	82	82	82
Vest Agder	15	107	107	107	107
Rogaland	29	107	107	107	107
Hordaland	46	96	93	89	93
Sogn og Fjordane	15	87	80	93	87
Møre og Romsdal	26	96	96	96	96
Sør Trøndelag	25	100	100	100	100
Nord Trøndelag	12	100	100	100	100
Nordland	33	79	79	79	79
Troms	18	100	100	11	100
Finnmark	9	89	89	89	89
Landet samlet	383	95	95	90	95

Fylke	Antall skoler	Egenevaluering	Tilpasset opplæring	U-rådgivning
Østfold	12	92	100	92
Akershus	31	106	106	106
Oslo	26	104	104	0
Hedmark	16	88	44	25
Oppland	17	82	82	82
Buskerud	17	94	94	94
Vestfold	10	100	100	100
Telemark	15	87	87	87
Aust Agder	11	82	82	55
Vest Agder	15	107	107	107
Rogaland	29	107	107	107
Hordaland	46	67	91	72
Sogn og Fjordane	15	87	73	53
Møre og Romsdal	26	96	96	96
Sør Trøndelag	25	100	100	100
Nord Trøndelag	12	100	100	100
Nordland	33	79	79	79
Troms	18	100	100	89
Finnmark	9	89	89	22
Landet samlet	383	92	93	79

Fylke	Antall skoler	Fysisk aktivitet	Ped -IKT	Elevvurdering	Annet
Østfold	12	0	92	92	92
Akershus	31	32	106	106	106
Oslo	26	104	104	104	0
Hedmark	16	31	88	0	0
Oppland	17	29	82	82	82
Buskerud	17	0	94	94	94
Vestfold	10	40	100	100	60
Telemark	15	87	87	87	0
Aust Agder	11	0	82	82	0
Vest Agder	15	27	107	107	107
Rogaland	29	0	107	0	107
Hordaland	46	39	96	52	28
Sogn og Fjordane	15	40	67	53	20
Møre og Romsdal	26	96	96	96	96
Sør Trøndelag	25	60	20	0	100
Nord Trøndelag	12	83	100	100	8
Nordland	33	79	79	79	79
Troms	18	50	100	100	0
Finnmark	9	22	89	11	11
Landet samlet	383	47	89	69	58

For det første ser man at andelen skoler som har deltatt i kompetanseutviklingstiltak for enkelte fylker ligger høyere enn antall skoler det var registrert i fylket i 2005. Dette gjelder Akershus, Oslo, Vest-Agder og Rogaland. Det kan ha blitt opprettet nye skoler som SSB ennå ikke har fanget opp i sin registrering. I tillegg er det enkelte videregående skoler som har avdelinger flere steder, hvor avdelingene kan ha blitt innrapportert som separate skoler. En annen forklaring kan være at to tiltak på enkelte skoler kan ha blitt rapportert som to skoler. Der prosentandelen er over 100 prosent, antar vi at samtlige skoler har deltatt i kompetansetiltak på dette området. For Oslo og Akershus sitt vedkommende er samtlige skoler rapportert inn på samtlige tiltak, med unntak for 'utdanningsrådgivning' og 'fysisk aktivitet'. Bildet er tilsvarende for Vestfold, Vest-Agder og Rogaland, hvor samtlige skoler er innrapportert med det meste. I likhet med tilsvarende data for grunnskolen, vet vi ikke noe om antall tiltak per skole og omfanget på tiltakene.

- For landet samlet er ni av ti eller flere skoler innrapportert med tiltak på følgende kompetanseområder: læreplananalyse, fag, skoleledelse, organisasjonsutvikling, egenevaluering, tilpasset opplæring og pedagogisk bruk av IKT i undervisningen. Ser man bort fra Oslo, er andelen like høy på utdanningsrådgivning.
- Det kompetanseområdet som har lavest andel er stort sett det samme over hele landet: fysisk aktivitet. Det er stor variasjon mellom fylkeskommunene i hvor mange skoler som deltar i tiltak innen pedagogisk bruk av IKT.

Lærebedrifter

Mens de fleste videregående skolene var involvert i de fleste kompetanseområdene er bildet noe annerledes for lærebedriftene. Før vi skal gå inn på å kommentere empirien er det verd å merke seg store forskjeller mellom fylkene i innrapporteringen av antall lærebedrifter. Det er grunn til å tro at fylkeskommunene har tolket spørsmålet om antall lærebedrifter på ulike måter. Mens det i Vest-Agder er innrapportert 27 lærebedrifter har nabofylket Aust-Agder med et langt lavere antall elever i den videregående skolen 1 150 lærebedrifter. Tilsvarende varierer forholdstallet mellom antall elever i videregående opplæring og antall lærebedrifter kraftig mellom de andre fylkene. I aktivitetsrapporteringen for 2005 var det knyttet spørsmål til antall faglige ledere og instruktører. Fafo sine tilbakemeldinger på strukturforskjellene da var:

'En så stor forskjell kan neppe forklares i relative forskjeller i antall unge på yrkesfaglig/allmennfaglig opplæring eller forskjeller i bransje- eller næringsstruktur. Spørsmålet er snarere om man rapporterer samme type faglige ledere/instruktører og hva man definerer dette som i fylkene'.

Dette samme gjelder for antall lærebedrifter i 2006.

Tabell C6. Prosentvis andel av oppgitte lærerbedrifter involvert i kompetanseutviklingstiltak. Etter fylke.

Fylke	Antall lærebedrifter	Læreplananalyse	Fag	Skoleledelse	OU
Østfold	1589	0	0	9	0
Akershus	635	0	0	0	0
Oslo	1500	0	0	3	0
Hedmark	496	8	8	0	8
Oppland	820	9	7	13	0
Buskerud	550	2	0	0	0
Vestfold	1600	3	1	1	1
Telemark	800	31	31	31	31
Aust Agder	1150	1	1	0	0
Vest Agder	27	100	100	0	100
Rogaland	2000	0	20	2	0
Hordaland	2291	69	0	67	3
Sogn og Fjordane	357	38	10	7	0
Møre og Romsdal	1300	100	100	100	0
Sør Trøndelag	500	28	4	2	2
Nord Trøndelag	1500	2	0	0	0
Nordland	1330	34	0	19	0
Troms	850	2	0	4	2
Finnmark	100	70	20	50	100
Landet samlet	19395	22	11	20	3

Fylke	Antall lærebedrifter	Egenevaluering	Tilpasset opplæring	U-rådgivning
Østfold	1589	0	0	0
Akershus	635	0	2	0
Oslo	1500	0	11	0
Hedmark	496	8	2	0
Oppland	820	0	0	0
Buskerud	550	0	0	0
Vestfold	1600	1	13	0
Telemark	800	31	31	31
Aust Agder	1150	0	0	0
Vest Agder	27	0	100	7
Rogaland	2000	0	3	0
Hordaland	2291	62	65	0
Sogn og Fjordane	357	31	28	0
Møre og Romsdal	1300	100	100	0
Sør Trøndelag	500	2	2	4
Nord Trøndelag	1500	0	0	0
Nordland	1330	21	0	0
Troms	850	0	2	0
Finnmark	100	100	20	0
Landet samlet	19395	18	19	1

Fylke	Antall lærebedrifter	Fysisk aktivitet	Ped -IKT	Elevvurdering	Annet
Østfold	1589	0	1	1	1
Akershus	635	0	0	2	30
Oslo	1500	0	0	11	0
Hedmark	496	0	0	2	0
Oppland	820	0	0	26	30
Buskerud	550	0	0	0	0
Vestfold	1600	0	9	9	9
Telemark	800	0	31	31	0
Aust Agder	1150	0	0	61	0
Vest Agder	27	7	7	100	0
Rogaland	2000	0	0	0	0
Hordaland	2291	0	0	62	69
Sogn og Fjordane	357	0	0	31	0
Møre og Romsdal	1300	0	0	100	0
Sør Trøndelag	500	0	0	0	0
Nord Trøndelag	1500	0	0	0	0
Nordland	1330	0	0	38	20
Troms	850	0	3	4	0
Finnmark	100	0	0	100	0
Landet samlet	19395	0	2	26	13

'Elevvurderinger' er det kompetanseområdet som har høyest andel deltakelse blant lærebedriftene. Andelen på 26 prosent for landet samlet trekkes kraftig opp, grunnet fire fylker. Tilsvarende ser man at 'læreplananalyse', 'skoleledelse' og 'fag' varierer kraftig mellom fylkene. Den store usikkerheten i tallgrunnlaget gjør det vanskelig å trekke noen nærmere konklusjoner. Det er behov for at man går nærmere gjennom hvordan man skal rapportere inn lærebedrifter med de som innrapporterer tallene.

3.8 Hvilke kompetansemiljøer ble brukt?

Ut fra fylkeskommunenes rapportering på kompetansemiljøer som ble benyttet innefor de elleve kompetanseområdene, kan man sette opp en tabell som vist under (Tabell C7).

Tabell C7. Type kompetansetilbydere – etter kompetanseområde. Antall skoler som deltar i tiltak for ulike tilbydere.

Prosent etter kompetanseområde. Prosent etter type leverandør. (n=19 fylkeskommuner)

Antall skoler	Antall skoler	Universitet	Høgskole	Andre eksterne	Intern kompetanse	Samlet
Læreplananalyse	383	169	158	192	345	864
Fag	383	232	211	233	302	978
Skoleledelse	383	97	149	206	204	656
Organisasjonsutvikling	383	94	132	205	225	656
Evaluerings av egen praksis	383	42	69	185	278	574
Tilpasset opplæring	383	32	100	181	277	590
Utdanningsrådgivning	383	16	186	118	154	474
Fysisk aktivitet	383	2	61	96	143	302
Ped bruk av IKT	383	139	148	200	261	748
Elevvurdering	383	45	82	95	208	430
Annet	383	12	41	98	148	299
Antall tiltak		880	1337	1809	2545	6571
prosent-kompetanseområde (rad)						
		Universitet	Høgskole	Andre eksterne	Intern kompetanse	Samlet
Læreplananalyse	383	20	18	22	40	100
Fag	383	24	22	24	31	100
Skoleledelse	383	15	23	31	31	100
Organisasjonsutvikling	383	14	20	31	34	100
Evaluerings av egen praksis	383	7	12	32	48	100
Tilpasset opplæring	383	5	17	31	47	100
Utdanningsrådgivning	383	3	39	25	32	100
Fysisk aktivitet	383	1	20	32	47	100
Ped bruk av IKT	383	19	20	27	35	100
Elevvurdering	383	10	19	22	48	100
Annet	383	4	14	33	49	100
Antall tiltak		13	20	28	39	100
prosent-type leverandør (kolonne)						
		Universitet	Høgskole	Andre eksterne	Intern kompetanse	Samlet
Læreplananalyse	383	19	12	11	14	13
Fag	383	26	16	13	12	15
Skoleledelse	383	11	11	11	8	10
Organisasjonsutvikling	383	11	10	11	9	10
Evaluerings av egen praksis	383	1	1	2	2	9
Tilpasset opplæring	383	4	7	10	11	9
Utdanningsrådgivning	383	2	14	7	6	7
Fysisk aktivitet	383	0	5	5	6	5
Ped bruk av IKT	383	16	11	11	10	11
Elevvurdering	383	5	6	5	8	7
Annet	383	1	3	5	6	5
Antall tiltak		100	100	100	100	100

Bruk av intern kompetanse er viktig på alle områder. Avhengig av kompetanseområde, har 30-50 prosent av skolene som har deltatt i tilbud, brukt intern kompetanse til å gi opplæring. Gjennomsnittet for de elleve kompetanseområdene er 39 prosent.⁶ Intern

⁶ Dette er et gjennomsnitt av tallene for de elleve områdene. Det er ikke tatt hensyn til at antallet tiltak varierer mye mellom områdene

kompetanse er særlig viktig innen 'evaluering av egen praksis', 'tilpasset opplæring', 'fysiske aktiviteter', 'elevvurdering' og 'læreplananalyse'.

Av de eksterne tilbydere står universitetene og høyskolene for tilbudet i nær halvparten av de skolene som har deltatt i kompetanseutvikling innenfor 'fag', mens universitetene og høyskolene på de øvrige områdene står for tilbudet i 18 til 39 prosent av skolene som har deltatt. 'Pedagogisk bruk av IKT', 'læreplananalyse' og 'skoleledelse' er andre områder hvor universitetene og høyskolene samlet sett har en betydelig rolle. Høyskolene er også en dominerende tilbyder innen 'utdanningsrådgivning'. Tilbydere *utenfor* universitets- og høyskolesektoren når på mange områder flere av skolene med tilbud enn hva universitetene og høyskolene gjør hver for seg. På noen områder er de også en langt større tilbyder enn universitets- og høyskolesektoren til sammen, først og fremst gjelder det innen 'evaluering av egen praksis' og 'tilpasset opplæring'.

3.9 Typer av kompetanseutviklingstiltak

Fylkeskommunene har rapportert antall skoler som har brukt ulike læringsformer innenfor de elleve kompetanseområdene. Læringsformene, eller typene av tiltak, er:

- Videreutdanning (som gir studiepoeng) – **VU**
- Etterutdanning/annen opplæring (som ikke gir studiepoeng) – **EU**
- Nettverk/samarbeid med andre skoler eller lærebedrifter – **Nett lokalt**
- Nettverk/sammen med eksterne kompetansetilbydere (eks. universitet, høyskole o.l) – **Nett eksternt**
- Annet utviklingsarbeid ved skolen – **UA lokalt**

Identisk rapportering skulle gjøres for lærebedriftene.

Tabell C8 gir et godt bilde av hva slags type kompetanseutviklingstilbud som fylkeskommunene og de videregående skolene velger for å dekke sitt kompetansebehov innenfor ulike områder.

Tabell C8. Kompetanseutviklingstiltak – etter kompetanseområder og type . Antall skoler og prosentvis andel av kompetanseområde og prosentvis andel innenfor type av tiltak (n= 19 fylkeskommuner)

Antall	Skoler	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	383	30	410	288	130	353	1211
Fag	383	176	578	235	90	184	1263
Skoleledelse	383	157	287	174	78	187	883
Organisasjonsutvikling	383	77	365	358	131	263	1194
Evaluering av egen praksis	383	27	186	136	98	211	658
Tilpasset opplæring	383	35	284	162	237	230	948
Utdanningsrådgivning	383	142	182	192	49	157	722
Fysisk aktivitet	383	2	137	54	19	115	327
Ped bruk av IKT	383	59	272	177	61	309	878
Elevvurdering	383	2	171	168	85	142	568
Annet	383	48	111	55	11	95	320
Landet samlet		755	2983	1999	989	2246	8972
Prosent - kompetanseområde (rad)		VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	383	2	34	24	11	29	100
Fag	383	14	46	19	7	15	100
Skoleledelse	383	18	33	20	9	21	100
Organisasjonsutvikling	383	6	31	30	11	22	100
Evaluering av egen praksis	383	4	28	21	15	32	100
Tilpasset opplæring	383	4	30	17	25	24	100
Utdanningsrådgivning	383	20	25	27	7	22	100
Fysisk aktivitet	383	1	42	17	6	35	100
Ped bruk av IKT	383	7	31	20	7	35	100
Elevvurdering	383	0	30	30	15	25	100
Annet	383	15	35	17	3	30	100
Landet samlet		8	33	22	11	25	100
Prosent- innenfor type tiltak (kolonne)		VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	383	4	14	14	13	16	13
Fag	383	23	19	12	9	8	14
Skoleledelse	383	21	10	9	8	8	10
Organisasjonsutvikling	383	10	12	18	13	12	13
Evaluering av egen praksis	383	4	6	7	10	9	7
Tilpasset opplæring	383	5	10	8	24	10	11
Utdanningsrådgivning	383	19	6	10	5	7	8
Fysisk aktivitet	383	0	5	3	2	5	4
Ped bruk av IKT	383	8	9	9	6	14	10
Elevvurdering	383	0	6	8	9	6	6
Annet	383	6	4	3	1	4	4
Landet samlet		100	100	100	100	100	100

'Etterutdanning' var klart hyppigst rapportert type tiltak når det gjelder kompetanseutvikling i fag, skoleledelse og fysisk aktivitet. Andelen av skolene som har gjennomført tiltaket i form av etterutdanning (kurs, seminarer og lignende) varierer fra 25 til 46 prosent mellom kompetanseområdene. Andelstallene er målt i forhold til det totale antallet skoler som har deltatt i tiltak innenfor hvert område. Innen 'fag', 'skoleledelse' og 'utdanningsrådgivning' er det også et innslag av formell kompetansegivende videreutdanning som et ledd i kompetanseutviklingen. 'Fag' og 'skoleledelse' skiller seg ut ved at mye av kompetanseutviklingen skjer gjennom opplæringstiltak, det vil si i form av etter- og videreutdanning. I 60 prosent av skolene som rapporterer om kompetanseutvikling innen "fag", har deltakelsen skjedd i form av etter- og videreutdanning. 'Utdanningsrådgivning' er et område som utmerker seg ved at nesten like mye av opplæringen skjer som videreutdanning som etterutdanning.

Lokale nettverk og samarbeid med andre skoler og nettverk/samarbeid med eksterne kompetanse er en del av kompetanseutviklingen på de fleste områder. Samlet sett varierer andelen av kompetanseutviklingen som skjer i form av nettverkssamarbeid fra 20 til 45 prosent mellom de elleve kompetanseområdene. Størst utbredelse har det innen elevvurdering (45 prosent av skolene som har deltatt i tiltak på området), tilpasset opplæring (42 prosent) og organisasjonsutvikling (41 prosent). På de fleste områdene utgjør nettverkene med andre skoler størstedelen av nettverkssamarbeidet, men innen 'tilpasset opplæring' er det også et betydelig innslag av nettverk/samarbeid med eksterne kompetansemiljø. Hver fjerde videregående skole som har deltatt i kompetanseutvikling innen

'tilpasset opplæring', har gjort dette i et samarbeid med eksterne kompetansemiljø. Kategorien "annet utviklingsarbeid ved skolen" er innrapportert som kompetanseutviklingstiltak for 15 til 35 prosent av skolene som har deltatt i tiltak innenfor de ulike kompetanseområdene. 'Pedagogisk bruk av IKT', 'elevvurdering', 'evaluering av egen praksis' og 'læreplananalyse' er de mest typiske områdene for kompetanseutvikling gjennom lokalt utviklingsarbeid ved skolen.

Lærebedrifter

Tabell C9. Kompetanseutviklingstiltak – lærebedrifter etter type og kompetanseområder. prosentvis andel av kompetanseområde og prosentvis andel innenfor type tiltak (n= 19 fylkeskommuner)

Antall	Lærebedrifter	VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	ikke data	0	2868	2776	87	20	5751
Fag	ikke data	0	530	2684	27	20	3261
Skoleledelse	ikke data	25	2410	1670	0	100	4205
Organisasjonsutvikling	ikke data	20	2271	340	0	20	2651
Evaluering av egen praksis	ikke data	0	1901	1550	0	0	3451
Tilpasset opplæring	ikke data	0	1990	256	27	210	2483
Utdanningsrådgivning	ikke data	2	270	270	0	3	545
Fysisk aktivitet	ikke data	0	0	0	0	0	0
Ped bruk av IKT	ikke data	0	280	280	0	150	710
Elevvurdering	ikke data	0	3547	1191	0	170	4908
Annet	ikke data	0	3510	251	0	0	3761
Landet samlet		47	19577	11268	141	693	31726
Prosent - kompetanseområde (rad)		VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	ikke data	0	50	48	2	0	100
Fag	ikke data	0	16	82	1	1	100
Skoleledelse	ikke data	1	57	40	0	2	100
Organisasjonsutvikling	ikke data	1	86	13	0	1	100
Evaluering av egen praksis	ikke data	0	55	45	0	0	100
Tilpasset opplæring	ikke data	0	80	10	1	8	100
Utdanningsrådgivning	ikke data	0	50	50	0	1	100
Fysisk aktivitet	ikke data	0	0	0	0	0	0
Ped bruk av IKT	ikke data	0	39	39	0	21	100
Elevvurdering	ikke data	0	72	24	0	3	100
Annet	ikke data	0	93	7	0	0	100
Landet samlet		0	62	36	0	2	100
Prosent- type tiltak (kolonne)		VU	EU	Nett - lokalt	Nett -eksternt	Annet UA lokalt	Samlet
Læreplananalyse	ikke data	0	15	25	62	3	18
Fag	ikke data	0	3	24	19	3	10
Skoleledelse	ikke data	53	12	15	0	14	13
Organisasjonsutvikling	ikke data	43	12	3	0	3	8
Evaluering av egen praksis	ikke data	0	10	14	0	0	11
Tilpasset opplæring	ikke data	0	10	2	19	30	8
Utdanningsrådgivning	ikke data	4	1	2	0	0	2
Fysisk aktivitet	ikke data	0	0	0	0	0	0
Ped bruk av IKT	ikke data	0	1	2	0	22	2
Elevvurdering	ikke data	0	18	11	0	25	15
Annet	ikke data	0	18	2	0	0	12
Landet samlet		100	100	100	100	100	100

Tabellen må tolkes med stor varsomhet. Det er stor variasjonen mellom fylkene på antall lærebedrifter og hva som rapporteres inn. Det vi med en grad av sikkerhet kan trekke ut er at det med noen få unntak er to typer tiltak som brukes overfor instruktører og opplæringsansvarlige i lærebedriftene: etterutdanning, som innen de fleste områdene omfatter 50 prosent eller flere av lærebedriftene som har gjennomført tiltak, og lokale nettverk, som er viktige for den faglige kompetanseutviklingen i lærebedriftene. 82 prosent av lærebedriftene som deltar i faglig kompetanseutvikling meldes å gjøre det gjennom slike faglige nettverk.

3.10 Hvem har deltatt ?

For å få en oversikt over hvilke yrker som deltok på de forskjellige kompetanseutviklingstiltakene skulle fylkeskommunene rapportere dette inn til direktoratet. Rapporteringen skjedde i form av antall deltakende personer. Dette kan ha medført noe forskjellig praksis med hensyn på registrering. For eksempel kan en lærer ha deltatt i tre forskjellige tiltak innenfor 'læreplananalyse'. Hvorvidt han eller hun da er blitt registrert som én eller tre personer kan det være systematiske eller tilfeldige registreringsforskjeller på. Til sammen ble det innrapportert nesten 132 000 personer, hvorav nesten 93 000, eller 70 prosent, var lærere. Videre må det presiseres at vi ikke vet noe om omfanget av de forskjellige kompetansetiltakene, og om dette varierer mellom yrkene.

Tabell C10. Antall personer som har deltatt i kompetanseutvikling, etter kompetanseområde og stilling. Absolutte tall.

Prosentvis fordeling etter kompetanseområde. Prosentvis fordeling innenfor stilling (n= 19 fylkeskommuner)									
Antall rapporterte deltakere	skoler	Lærere	Skoleledere	Instruktør/faglig leder	PPT-ansatte	Assistenter	Prøvenemndledere	Oppfølgingstjenesten	Samlet
Læreplananalyse	383	18271	1208	4026	70	66	541	50	24232
Fag	383	17073	387	678	22	58	231	3	18452
Skoleledelse	383	466	1881	3339	33	6	0	19	5744
Organisasjonsutvikling	383	8966	1925	2846	59	99	0	35	13730
Evaluerings av egen praksis	383	14193	1568	2819	108	62	377	42	19169
Tilpasset opplæring	383	10909	1354	2671	196	257	13	63	15463
Utdanningsrådgivning	383	1123	140	333	78	2	0	42	1718
Fysisk aktivitet	383	624	35	0	0	3	0	0	662
Ped bruk av IKT	383	9470	998	213	12	81	10	8	10792
Elevvurdering	383	8107	788	4526	41	13	298	0	13773
Annet	383	3553	253	3620	42	75	420	40	8003
Landet samlet		92755	10537	24871	661	722	1890	302	131738
Prosent - kompetanseområde (rad)									
	Lærere	Skoleledere	Instruktør/faglig leder	PPT-ansatte	Assistenter	Prøvenemndledere	Oppfølgingstjenesten	Samlet	
Læreplananalyse	383	75	5	17	0	0	2	0	100
Fag	383	93	2	4	0	0	1	0	100
Skoleledelse	383	8	33	58	1	0	0	0	100
Organisasjonsutvikling	383	65	14	19	0	1	0	0	100
Evaluerings av egen praksis	383	74	8	15	1	0	2	0	100
Tilpasset opplæring	383	71	9	17	1	2	0	0	100
Utdanningsrådgivning	383	65	8	19	5	0	0	2	100
Fysisk aktivitet	383	94	5	0	0	0	0	0	100
Ped bruk av IKT	383	88	9	2	0	1	0	0	100
Elevvurdering	383	59	6	33	0	0	2	0	100
Annet	383	44	3	45	1	1	5	0	100
Landet samlet		70	8	19	1	1	1	0	100
Prosent - etter yrke (kolonne)									
	Lærere	Skoleledere	Instruktør/faglig leder	PPT-ansatte	Assistenter	Prøvenemndledere	Oppfølgingstjenesten	Samlet	
Læreplananalyse	383	20	11	16	11	9	29	17	18
Fag	383	18	4	3	3	8	12	1	14
Skoleledelse	383	1	18	13	5	1	0	6	4
Organisasjonsutvikling	383	10	18	11	9	14	0	12	10
Evaluerings av egen praksis	383	15	15	11	16	9	20	14	15
Tilpasset opplæring	383	12	13	11	30	36	1	21	12
Utdanningsrådgivning	383	1	1	1	12	0	0	14	1
Fysisk aktivitet	383	1	0	0	0	0	0	0	1
Ped bruk av IKT	383	10	9	1	2	11	1	3	8
Elevvurdering	383	9	7	18	6	2	16	0	10
Annet	383	4	2	15	6	10	22	13	6
Landet samlet		100	100	100	100	100	100	100	100

- Blant de som ble innrapportert var 70 prosent lærere. Videre utgjorde instruktører og faglige ledere 19 prosent, mens skolelederne utgjorde 8 prosent.
- Blant lærerne var 'læreplananalyse' og 'fag' de hyppigst rapporterte kompetanseområdene. For skolelederne var 'skoleledelse' og 'organisasjonsutvikling' det som flest deltok i, mens 'elevvurdering' og 'læreplananalyse' var det hyppigste blant instruktørene og de faglige lederne. For assistenter, PPT-ansatte og oppfølgingstjenestens ansatte er det 'tilpasset opplæring' som har vært det klart viktigste området for kompetanseutvikling.

Lærerens deltakelse i kompetanseutviklingstiltak

Til sammen er det registrert i underkant av 25 600 lærere i de 19 fylkeskommunene. Fordelt etter de ulike områdene og under forutsetning av at en lærer kun deltar på ett tiltak- per kompetanseområde har vi i tabell C11 estimert andelen av lærerne som har deltatt per kompetanseområde.

Tabell C11. Prosentvis fordeling rapporterte lærere etter kompetanseområde i forhold til samtlige lærere (n= 19 fylkeskommuner).

	Registrerte lærere	Antall rapporterte lærere	Prosentvis andel
Læreplananalyse	25562	18271	71
Fag	25562	17073	67
Skoleledelse	25562	466	2
Organisasjonsutvikling	25562	8966	35
Evaluerings av egen praksis	25562	14193	56
Tilpasset opplæring	25562	10909	43
Utdanningsrådgivning	25562	1123	4
Fysisk aktivitet	25562	624	2
Ped bruk av IKT	25562	9470	37
Elevvurdering	25562	8107	32
Annet	25562	3553	14
Landet samlet		92755	

Gitt disse forutsetningene, har 71 prosent av lærerne deltatt i læreplananalyse og 67 prosent innenfor fag. Kun 2 prosent av lærerne i den videregående skolen har deltatt innenfor kompetanseområdene 'skoleledelse' og 'fysisk aktivitet'. Under halvparten av lærerne har deltatt i kompetanseutvikling innen områder som elevvurdering, pedagogisk bruk av IKT, tilpasset opplæring.

For lærerne skulle skoleeier også fylle ut hvor mange som hadde deltatt på etter og videreutdanning innen 2 fremmedspråk (fransk, tysk, spansk, russisk, annet), naturfag, norsk, matematikk og engelsk. Dette fordelte seg som følger:

Tabell C12. Antall lærere som gjennomfører etterutdanning og videreutdanning i bestemte fag. Registrert antall.

Antall lærere - Etter og videreutdanning	Etterutdanning	VU (2-10 SP)	VU (11-30 SP)	VU (31-60 SP)	Samlet Videreutdanning
2. fremmedspråk					
Fransk	260	1	9	4	14
Tysk	297		12	1	13
Spansk	98	2	95	41	138
Russisk	1				
Andre språk	49	1		1	2
Samlet 2.fremmedspråk	705				167
Andre fag					
Naturfag	959	18	45		63
Norsk/samisk	1882		5	9	14
Matematikk	993	1	11	7	19
Engelsk	815		2	2	4
Annet	5851	35	98	38	171
Samlet andre fag	10500				271

(n=19 fylkeskommuner).

11 200 lærere ble innrapportert med etterutdanning, mens i underkant av 450 lærere ble innrapportert med videreutdanning (4 prosent av deltakerne). 'Annet fag' utgjorde godt over halvparten av antallet lærere på etterutdanning, mens norsk utgjorde 16 prosent.

Andre fremmedspråk utgjorde kun 6 prosent av lærerne på etterutdanning, mens det utgjorde nesten 40 prosent av samlet videreutdanning. Fordelt etter enkeltfag utgjør også kategorien 'annet fag' den største gruppen på videreutdanning, med 40 prosent av deltakelsen.

Skoleledernes deltakelse i kompetanseutviklingstiltak.

For skolelederne skulle det særskilt rapporteres på kommunal/generell lederopplæring og på pedagogisk ledelse/utvikling av skolen som lærende organisasjon. Det er også her skilt mellom etter- og videreutdanning, det vil si om studiene ga studiepoeng. Skoleledere ble i rapporteringsskjemaet oppgitt som rektorer, øvrige skoleledere, inspektører, avdelingsledere og liknende.

Tabell C13. Skolelederes gjennomføring av etter og videreutdanning. Etter type ledelse. Antall (n=19 fylkekommuner)

	EU kommunal ledelse	EU ped ledelse	Samlet EU	VU ped ledelse	VU kommunal ledelse	Samlet VU
Antall skoleledere	706	1682	2388	690	244	934

Etterutdanningen utgjorde 72 prosent av skoleledernes tiltak, hvor den store majoriteten av disse tok etterutdanning innenfor pedagogisk ledelse. Tilsvarende var hovedtyngden av videreutdanningsdeltakelsen blant skolelederne innenfor pedagogisk ledelse.

Analyse av aktivitetsrapportering – kompetanse for utvikling

Borggata 2B/Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-notat 2007:14
Bestillingsnummer 10034
ISSN 0804-5135